

37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Állam- és Jogtudományi Szekció

Budapest, 2025. március 24–26.

Rendező intézmény:
Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Állam- és Jog-
tudományi Szekció

**A gyanú fogalma és fokozatai a magyar jogban,
német kitekintéssel**

Kézirat lezárásának dátuma:

2024/11/01

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS	2
2. A GYANÚ FOGALMA.....	3
2.1. A gyanú fogalmának processzuális megközelítése	7
2.1.1. <i>In rem</i> gyanú	8
2.1.2. <i>In personam</i> gyanú.....	9
3. TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS A GYANÚ FOKOZATAIRÓL	11
3.1. I. Bp.	12
3.2. II. Bp.....	13
3.3. I. Be.	13
3.4. II. Be.	15
3.5. III. Be.....	16
4. A GYANÚ A MAGYAR ÉS A NÉMET JOGBAN.....	19
4.1. A hatályos magyar szabályozás	20
4.1.1. A gyanú gyanúja	20
4.1.2. „Egyszerű” gyanú	22
4.1.3. Megalapozott gyanú.....	24
4.1.4. Nyomatékos gyanú.....	26
4.1.5. A magyar szabályozás összegzése	27
4.2. A gyanú szintjei a német jogban.....	28
4.2.1. <i>Anfangsverdacht</i>	29
4.2.2. <i>Hinreichender Tatverdacht</i>	31
4.2.3. <i>Dringender Tatverdacht</i>	33
4.2.4. A német szabályozás összegzése	34
5. ÖSSZEGZÉS.....	36
Felhasznált irodalom	39
Egyéb források jegyzéke	45

1. BEVEZETÉS

A gyanú a büntetőeljárás központi fogalma mind a magyar, mind a német jogban, azonban mindkét vizsgált jogrendszerben problematikus már annak meghatározása is, valamint a szakirodalmi álláspontok között sincsen egyetértés. Joggal vetődhet fel a kérdés, hogy miért nélkülözi mindkét büntetőeljárás törvény a gyanú fogalmának kodifikált definiálását, ezen kérdés megválaszolására is kísérletet tesz jelen mű. A dolgozatban kifejtésre kerülnek a gyanú fogalmáról alkotott szakirodalmi álláspontok kronologikus sorrendben, amely jól szemlélteti a gyanú fogalmának történeti fejlődését.

A szakirodalomban az ma már nem vitatott, és a hatályos büntetőeljárás törvényünk – a 2017. évi XC. törvény – is azt támasztja alá, hogy a gyanú lépcsőzetes jogintézmény, de fokozatai, avagy szintjei¹ számában napjainkban nincs egyetértés. A gyanú fokozatokra való felosztása szükséges, hiszen a büntetőeljárás során a gyanú szintjének növekednie kell, az egyes eljárási szakaszokhoz más valószínűségi szintet indokolt megkövetelni. Dolgozatomban – a szabályozás történetének bemutatását követően – arra keresem a választ, hogy napjainkban a gyanúnak hány fokozata különíthető el, különös tekintettel a Be. által bevezetett előkészítő eljárásra, valamint a vádemelésre.

A német szabályozással történő összevetés során a német jog magyar jogra gyakorolt hatása a gyanú fokozatai kapcsán is megfigyelhető. Figyelemre méltó, hogy a német szabályozás szerinti – igen hasonló – gyanúsintek szám szerint megegyeznek a magyar jogban megkülönböztethető fokozatokkal, azonban a szabályozás alapja egy ponton mégis jelentősen eltér. A német jogban nem beszélhetünk arról, hogy az eljárás folyamán egyre fokozódó gyanúra van szükség. A dolgozatban vizsgálatra kerül a német szabályozás differens logikájának feltehető oka.

A témaválasztás elsődleges oka annak állandó aktualitása és a gyanúnak a büntetőeljárásban betöltött kiemelt szerepe, hiszen főszabály szerint gyanú nélkül nem is indulhat büntetőeljárás. A dolgozat ismerteti az előkészítő eljárás és a gyanú kapcsolatát is, vagyis azt a kivételes esetet, amikor az eljárás megindításához nem szükséges a valószínűség gyanút elérő szintje. A német szabályozással történő összevetés oka annak a magyar jogra gyakorolt jelentős hatása, illetve a két jogban hatályosan alkalmazandó szabályozás hasonlósága, jól összevethető jellege.

¹ A dolgozat szinonimaként kezeli a gyanú fokozata, illetve a gyanú szintje kifejezéseket.

A dolgozat módszertanát tekintve elsősorban a vonatkozó magyar és német szakirodalom feldolgozásán alapul. Kiemelkedő szerepet játszik továbbá a jogösszehasonlító módszer, ennek keretében a hazai jogi szabályozás jelentette a viszonyítási pontot, a német jogintézményt ezzel összevetve ismertetem. Ezen felül a dolgozat felhasználja az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) döntéseit, mint a magyar és a német jogra egyaránt hatást gyakorló határozatokat.

A dolgozat elkészítése során mesterséges intelligenciát nem használtam.

2. A GYANÚ FOGALMA

A gyanú köznyelvi értelemben bizonyos tényekre, körülményekre alapozott sejtetem, arra vonatkozóan, hogy valami rossz dolog történt vagy fog következni.²

A magyar büntető eljárásjogban sosem került sor a gyanú fogalmának kodifikálására. A törvényszövegek használták ugyan a gyanú kifejezést, azonban egyetlen alkalommal sem került sor a fogalom meghatározására. Ennek következményeként a gyanú fogalma, fajtái, valamint fokozatai kapcsán vita bontakozott ki a jogirodalomban.

Először Szlemenics Pálnál jelent meg a gyanú fogalmának használata a szakirodalomban, azonban a szerző még nem tett kísérletet definiálására.³ Szokolay István 13 pontos listát állított össze arról, hogy milyen okok miatt lehet „gyanús” valaki, de a gyanú fogalmát ő sem írta le.⁴ Kiemelendő Uzonyi Géza – véleményem szerint napjainkban is elfogadható – álláspontja, amely jelentős előrelépést jelentett a gyanú fogalmának elemzésében. Szerinte a gyanú nyomatékossága általánosságban nem determinálható, mert az csak esetről esetre, a körülmények figyelembevételével lehetséges. Továbbá úgy vélte, hogy a vizsgálat elrendeléséhez a gyanúnak olyan mértékű nyomatékossága indokolt, amely már inkább

² <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/gy-2DB8B/gyanu-2DD0E/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0xFWF9MZXhpa29ub2tfMUJFOEliXX0sICJxdWVyeS16ICJneWFuXHUwMGZhIn0> Utolsó letöltés ideje: 2024.10.06.

³ SZLEMENICS PÁL (1836): *Fenyítő törvényszéki magyar törvény*. Magyar Királyi Egyetem Könyvnyomató Intézete. Buda. 146. o. In: PETŐ ISTVÁN (1969): *Törekvések a gyanú fogalmának meghatározására a magyar büntető eljárásjogban*. Szeged. 4. o.

⁴ SZOKOLAY ISTVÁN (1848): *Büntető jogtan a codificatio és tudomány legújabb elvei szerint*. Heckenast Nyomda. Pécs. 374-379. o. In: PETŐ (1969) 5. o.

nevezhető bizonyosságnak, nem pedig gyanúnak.⁵ Utóbbi állítását azonban a dolgozat későbbi fejezetében kifejtettek értelmében nem tartom igazolhatónak.

A bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvénycikkhez (a továbbiakban: I. Bp.) kapcsolódó zsebkönyv szerzői, Edvi Illés Károly és Vargha Ferenc ugyan nem adták meg a gyanú definícióját, de tudományos szempontból fontos mérföldkőnek tekinthető az alábbi distinkció: „*A nyomatékos gyanú több mint az egyszerű gyanú, kevesebb mint a jogi bizonyosság. A nyomozás megindításához egyszerű gyanú is elég: az elítéléshez jogi bizonyosság kell. Nyomatékos gyanúra akkor van szükség, ha valaki ellen a bírói eljárást elrendelik.*”⁶

Angyal Pál a „*büntetőbírói eljárás*” egyik előfeltételeként a bűncselekmény nyomatékos gyanúját határozta meg, amelyet a fentiekkel egyezően többnek tartott, mint a nyomozáshoz elégséges „egyszerű” gyanú, de kevesebbnek, mint az elítéléshez megkívánható jogi bizonyosság.⁷ Ez – a véleményem szerint helyes nézet – ellentétes az Uzonyi által megfogalmazottakkal, hiszen az I. Bp. magyarázata és Angyal már nem a bizonyossággal azonosítja a „*büntetőbírói eljáráshoz*” (ma: a vádemeléshez) szükséges nyomatékos gyanút. Kiemelendő továbbá a gyanú bizonyos szintjeinek elhatárolása a fenti definíciókban.

Finkey Ferenc a valóságról vallott nézetek három fokát különítette el: gyanú a nyomozáshoz, valószínűség a bírósági eljáráshoz, meggyőződés az elítéléshez. Ezen felosztás azonban véleményem szerint pontatlan, hiszen a gyanú is valószínűségi kijelentésnek tekinthető. A gyanú fogalmát az alábbiak szerint írta le: „*valaminek megtörténte, valamely tény felől csak tüzetesen nem igazolható, kellően indokolni nem tudott vélekedés*”.⁸

A büntető perrendtartásról szóló 1951. évi III. törvény (a továbbiakban: II. Bp.) 2. § (1) bekezdése értelmében büntetőeljárást csak a törvény alapján és csak az ellen lehetett indítani, aki bűncselekmény alapos gyanúja alatt állt. Ezen definíció tehát impliciten megkülönbözteti az *in rem* és az *in personam* gyanút. A II. Bp. Kommentárja értelmében az alapos gyanú bizonyos

⁵ UZONYI GÉZA (1900): *Minő nyomatékossággal kell bírni annak a gyanúnak, mely vizsgálat elrendeléséhez szolgálhat alapul.* Büntető Jog Tára. 5 évf. 41. sz. In: PETŐ (1969) 6. o.

⁶ PETŐ (1969) 6. idézi: EDVI ILLÉS KÁROLY – VARGHA FERENC (1900): *A bűnvádi perrendtartás zsebkönyve.* Grill Károly Könyvkiadó Vállalata. Budapest. 3-4.o.

⁷ ANGAL PÁL (1915): *A magyar büntető eljárásjog tankönyve. I. kötet.* Athenaeum Kiadó. Budapest. 300-301. o.

⁸ PETŐ (1969) 7. idézi: FINKEY FERENC (1916): *A magyar büntető perjog tankönyve.* Grill Károly Könyvkiadó Vállalata. Budapest. 279-280. o.

fokú megalapozottságot jelent.

Móra Mihály kiemeli, hogy a büntetőeljárás megindításához bűncselekmény alapos gyanúja szükséges, a kósza híresztelések, alaptalan értesülések, valamint a megalapozatlan feljelentések nem elegendők.⁹ Móra felismerte, hogy az alapos gyanú fennálltának kimondása a nyomozó hatóság mérlegelő, értékelő tevékenységének eredménye.¹⁰ Utóbbi megállapítás lényeges előrelépést jelentett a szakirodalomban, hiszen elsőik között ismerte fel a szubjektum fontosságát a gyanú vizsgálatának körében.

Cséka Ervin – Uzonyi nézeteihez hasonlóan – úgy vélte, hogy „a bűncselekmények alapos gyanújának tévedhetetlen megállapítására szabályokat felállítani egyes bűncselekménykategóriákra, vagy egyes bűncselekményekre nézve is alig, általános érvénnyel pedig éppenséggel nem lehet”.¹¹

Nagy Lajos a gyanú köznapi fogalmát elhatárolta a büntető eljárásjog tudományában használttól. Az alapos gyanú megállapíthatósága körében követelményként támasztotta, hogy a feltételezés ne szubjektív, hanem objektív jellegű legyen.¹² Nagy is megkülönbözteti az *in rem* és az *in personam* gyanút, az eljárás megindításához pedig csak a bűncselekményre vonatkozó alapos gyanú fennállását tartja szükségesnek.

Bócz Endre értelmezésében „bűncselekmény gyanúja [...] a nyomozóhatóságnak az a feltételezése, hogy a tudomására jutott és általa megvizsgált tények bűncselekménnyel függenek össze”.¹³ A gyanút meghatározott jelenségre vonatkoztatott gyanakvásként értelmezi. A gyanakvás – vagyis ártó törekvés sejtése – intellektuális, emocionális és akarat elemekből álló összetett pszichológiai fogalom.¹⁴

Balog János úgy vélte, hogy a nyomozás elrendeléséhez, valamint a terhelte nyilvánításhoz megkövetelt alapos gyanú nem ugyanaz, más gyanúsintet követel meg a két eljárási

⁹ MÓRA MIHÁLY – KOC SIS MIHÁLY (1961): *A magyar büntető eljárási jog*. Tankönyvkiadó. Budapest. 295-296. o.

¹⁰ *A büntető eljárás kézikönyve* (1963). Belügyminisztérium Tanulmányi és Módszertani Osztálya. Budapest. 201-202. o.

¹¹ PETŐ (1969) 9. idézi: CSÉKA ERVIN (1962): *A bűncselekmény alapos gyanújáról*. Rendőrségi Szemle. 1. sz. 32-43. o.

¹² NAGY LAJOS (1962): *A nyomozási cselekmények új szabályozásáról*. Rendőrségi Szemle. 9. sz. In: PETŐ (1969) 9. o.

¹³ PETŐ (1969) 10. idézi: BÓCZ ENDRE (1962): *Az alapos gyanú a büntető eljárásban*. Budapest. Jogtudományi Közlöny. 11. sz. 578. o.

¹⁴ FANTOLY ZSANNETT – BUDAHÁZI ÁRPÁD (2019): *Büntető eljárásjogi ismeretek. II. Dinamikus rész*. Dialóg Campus Kiadó. Budapest. 35. o.

cselekmény¹⁵, amely megállapítása napjainkban is helytálló.

Barna Péter kétféle felosztással élt a gyanú kapcsán, egyrészt megkülönböztette az alapos gyanút az „egyszerű” gyanútól, másrészt elhatárolta a büntetti és az elkövetői gyanút.¹⁶ Más szóval amellet, hogy fokozatokra osztotta a gyanút, megkülönböztette az *in rem* és az *in personam* gyanút.

Király Tibor értelmezésében a gyanú logikai valószínűség, vagyis objektív jellegű kategória¹⁷, egy hipotézis, amit az adatok bizonyos mértékig alátámasztanak. A gyanút annyiban tekinti szubjektív természetűnek, hogy azt valakinek fel kell ismernie, tehát a nyomozó hatóság mérlegelési tevékenységén múlik, hogy mit fogad el gyanút megalapozó tényként.¹⁸

Finszter Géza úgy vélte, hogy „a gyanú a megismerési folyamat szempontjából a nyomozó hatóság tudomására jutott objektív adatokból levont valószínűségi következtetés arra nézve, hogy feltehetően bűncselekmény történt és annak ki, vagy kik voltak az elkövetői”.¹⁹ Úgy véli, hogy ez a valószínűségi kijelentés a múltra vonatkozik, így az szubjektív, hiszen az ismeret hiányára mutat rá.²⁰ Figyelemre méltó, hogy ugyan Király és Finszter egyaránt valószínűségi megállapításként értelmezik a gyanút, azonban míg Király objektív, Finszter szubjektív kategóriaként írja le.

Kratochwill Ferenc is – Király Tiborhoz hasonlóan – a logikai valószínűség fogalmával azonosította a gyanút. A gyanút akkor tartotta alaposnak, ha azt bizonyos mennyiségű adat támasztja alá, tehát objektív szempontok alapján.²¹

Tremmel Flórián úgy vélte, hogy a gyanú átmenet a nemtudás és a tudás között. Az eljárás kezdetén fennálló gyanút ő is – objektív jellegű – valószínűségi ismeretnek tartja.²² Álláspontja szerint a gyanú értelmezése körében azt kell értékelni, hogy milyen logikai kapcsolatban van a

¹⁵ BALOG JÁNOS (1965a): *A gyanú meghatározása*. Jogtudományi Közlöny. 20. évf. 10. sz. 497-503. o. In: PETŐ (1969) 10. o.

¹⁶ BARNÁ PÉTER – KIRÁLY TIBOR – SZABÓ LÁSZLÓNÉ (1966): *Magyar büntető eljárási jog. II. Egységes jegyzet*. Tankönyvkiadó. Budapest. 39. o. In: PETŐ (1969) 11. o.

¹⁷ KIRÁLY TIBOR (1972): *Büntető ítélet a jog határán*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest. 234. o.

¹⁸ KIRÁLY (1972): 242. o.

¹⁹ SLÉDER (2010) 54. idézi: FINSZTER GÉZA (2019): *Az alapos gyanú kriminalisztikai fogalma*. In: FINSZTER GÉZA – KORINEK LÁSZLÓ: *A rend kedvéért*. Magánkiadás. Budapest. 44. o.

²⁰ FINSZTER GÉZA (2024): *Kriminalisztikai alapok*. In: HACK PÉTER (szerk.): *Büntetőeljárási jog I*. Eötvös Kiadó. Budapest. 181-231. o. 218. o.

²¹ KIRÁLY TIBOR (szerk.) (1984): *Magyar Büntető Eljárási Jog II. Egységes Jegyzet*. Tankönyvkiadó. Budapest. 13-14. o.

²² TREMMEL FLÓRIÁN (2001): *Magyar Büntetőeljárás*. Dialóg Campus Kiadó. Budapest-Pécs. 351. o.

bűncselekmény elkövetésére vagy az elkövető kilétére vonatkozó valószínűségi következtetés a fennálló adatokkal. Hangsúlyozza azonban az értékelő személy szubjektivitásának szerepét a gyanú megállapításában.²³

Sléder Judit az alábbiak szerint alkotta meg a saját gyanú fogalmát: „*valószínűségeen alapuló feltételezés, figyelembe veszi a formális logika szabályait, és felhasználja az analógiai hasonlóságot, így jut arra a következtetésre, hogy a nyomozó hatóság tudomására jutott esemény vagy jelenség egyik előidézője bűncselekmény elkövetése is lehet*”.²⁴ A hatósági feltételezésnek adatokon kell alapulnia, nem kizárólag szubjektív meggyőződésen, így az Sléder szerint is objektív jellegű. Úgy véli, hogy a bűncselekmény gyanúja megállapításában a hatóság tagjának szakmai felkészültsége kiemelkedő fontosságú, hiszen a nyomozás kezdetén kevés adat elérhető.²⁵

A 65/2003. (XII. 18.) AB határozat értelmében a gyanú a nyomozó hatóság tudomására jutott objektív adatokból levont valószínűségi következtetés arra nézve, hogy feltehetően bűncselekmény történt, és hogy annak ki vagy kik voltak az elkövetői.²⁶

A fentiek alapján megállapítható, hogy a gyanú a büntetőeljárás egyik központi fogalma, azonban egzakt definíció megalkotása az esetek különbözőségére és a hatóságok szabad bizonyíték értékelésére tekintettel nem célszerű, és talán nem is lehetséges. Az biztosan elmondható, hogy a gyanú egy arra vonatkozó valószínűségi kijelentés, hogy bűncselekmény történt, amely objektív tényeken és adatokon alapszik. Többen helyesen hangsúlyozzák a hatóság tagja szubjektumának jelentőségét is, hiszen amikor a nyomozó vagy az ügyész a gyanú megállapíthatóságáról határoz, nagyban támaszkodik szakmai tudására és tapasztalatára. Ennek alapján a gyanú álláspontom szerint az objektív adatokból levont szubjektív valószínűségi következtetésnek tekinthető.

2.1. A gyanú fogalmának processzuális megközelítése

A szakirodalomban ismert a gyanúnak mind az anyagi jogi²⁷, mind pedig az eljárásjogi fogalma, azonban a dolgozat a processzuális megközelítést alkalmazza, mert büntető eljárásjogi

²³ SLÉDER JUDIT (2010): *A büntetőeljárás megindítása*. Doktori Értekezés. Pécs. 58. o.

²⁴ SLÉDER (2010): 58. o.

²⁵ SLÉDER (2010): uo.

²⁶ 65/2003. (XII. 18.) AB határozat IV. 3.2. pont

²⁷ vö. BALOG JÁNOS (1966): *A gyanú két oldala*. Belügyi Szemle. 9. sz. 46-54. o. 49. o. és SLÉDER (2010) 49. o. foglalkozik a gyanú anyagi jogi fogalmával.

szempontból a processzuális gyanúfogalomnak van relevanciája, továbbá ezen megközelítés keretei között lehet a gyanú fokozatokra történő felosztásáról beszélni.

Processzuális megközelítésben a gyanú két iránya ismert, irányulhat egyrészt a bűncselekményre (*in rem*), másrészt meghatározott személyre (*in personam*).²⁸ Bócz akként fogalmaz, hogy „a gyanúsítás közlése az az eljárási cselekmény, amellyel az addig csak „*in rem*”, tehát a bűncselekmény gyanúja miatt folyó eljárás „*in personam*” - meghatározott személy - elleni eljárássá válik”.²⁹

Kemény Gábor értelmezésében a büntetőeljárás megindulásához szükséges tárgyi gyanú a bűncselekmény megtörténteire irányuló „egyszerű” gyanúként magyarázható. A gyanúsításhoz megkövetelt személyi gyanú alatt azt a helyzetet érti, amikor konkrét személy ellen olyan bizonyítékok állnak rendelkezésre, amelyek vele szemben megalapozzák a gyanút.³⁰

Ha akár a bűncselekmény gyanúja, akár annak a gyanúja, hogy a bűncselekményt a terhelt követte el, hiányzik, a büntetőeljárást meg kell szüntetni.³¹ A Be. értelmében a bűncselekmény gyanújának megléte elsőbbséget élvez a személyre vonatkozó gyanú vizsgálatával szemben. Ennek értelmében a nyomozó hatóságnak mindenekelőtt arról kell határoznia, hogy a múltbeli emberi magatartás vonatkozásában lehetőség van-e bűncselekmény gyanújának megállapítására. Nemleges válasz esetén nincs jelentősége annak, hogy ki valósította meg az adott tevékenységet, hiszen bűncselekmény hiányában elkövető sem létezik.³²

2.1.1. *In rem* gyanú

Több korábbi büntető eljárási törvényünk explicite kimondta, hogy a büntetőeljárás megindítására akkor van lehetőség, ha a bűncselekmény elkövetésének gyanúja fennáll.³³ A

²⁸ HORGOS LÍVIA (2023): *A bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy jogi helyzete a gyanú differenciáltságának tükrében*. Ügyészségi szemle. 8. évf. 2. sz. 12-24. o. 13. o.

²⁹ BÉRCES (2015) 5. idézi: BÓCZ ENDRE (2012): *A „megalapozottság” és a nyomozás*. Belügyi Szemle. 60. évf. 12. szám. 5-30. o. 21. o.

³⁰ KEMÉNY GÁBOR (2003): *Sértetti jogok, kötelezettségek az új büntető eljárásjogi törvény tükrében*. In: FENYVESI CSABA – HERKE CSONGOR (szerk.): *Emlékkönyv – Vargha László Egyetemi Tanár születésének 90. évfordulójára*. PTE ÁJK. Pécs. 147-158. o. 148. o.

³¹ VOKÓ GYÖRGY (szerk.) (2017): *Kriminológiai tanulmányok 54*. Országos Kriminológiai Intézet. Budapest. 113. o.

³² SLÉDER (2004): 234. o.

³³ II. Bp. 86. § (1) Nyomozásnak csak bűncselekmény alapos gyanúja esetében és csak a hatáskörrel bíró nyomozóhatóság indokolt írásbeli határozata alapján van helye.

1962. évi 8. sz. tvr. 12. § (1) Büntető eljárást csak az e törvényben meghatározott feltételek alapján, bűncselekmény alapos gyanúja esetén és csak az ellen lehet indítani, akit bűncselekmény alapos gyanúja terhel.

1998. évi XIX. tv. 6. § (2) Büntetőeljárás csak bűncselekmény gyanúja alapján, és csak az ellen indítható, akit

hatályos Be. ilyen rendelkezést nem tartalmaz, és nem is tartalmazhat, hiszen az esetleges szakaszként bevezetett előkészítő eljárás lefolytatásához – ami szintén a büntetőeljárás része – nem szükséges, hogy fennálljon a gyanú. Az azonban helytálló megállapítás, hogy a nyomozás elrendeléséhez szükséges a bűncselekmény gyanúja.

„Minden nyomozás úgy indul, hogy a múlt eseményeit visszatükröző töredékekből bűncselekmény gyanújára lehet következtetni.”³⁴ A nyomozás tehát a bűncselekményre irányuló gyanú vizsgálatával kezdődik, amelynek kialakulásában és megerősödésében központi szerepe van a kriminalisztikai módszereknek.³⁵ Cséka rögzíti, hogy a nyomozó hatóság a ténymegállapítás kezdetén még csak valószínűségi ismeretekkel rendelkezik, hiszen a büntetőjogilag releváns tényekről ekkor még csak részben bír tudomással.³⁶

A hiányos adatokkal kapcsolatban szükség van feltevések (verziók) megfogalmazására.³⁷ A verzió a bűncselekmény egészét vagy egy részét (hiszen nem követelmény, hogy minden törvényi tényállási elemre vonatkozóan kialakítsanak verziót) megindokló feltételes logikai ítéletként értelmezhető.³⁸ Gödöny József szerint a verziók „feltételes jellegű bizonyítandó tényeket jelölnek meg, és ezzel megfelelő kiinduló pontot biztosítanak [...] a bizonyításnak”.³⁹ A verziók kulcsfontosságúak, általában a nyomozás egészében, de a büntetőeljárás elején mindenképpen, hiszen ezek nyújtanak segítséget a bizonyítás tárgyának meghatározásában.

2.1.2. *In personam* gyanú

A fentebb kifejtettek alapján tehát a személyre vonatkozó gyanú fennállása vizsgálatának akkor van helye, ha az *in rem* gyanú megléte már elismerést nyert. Az *in personam* gyanú megállapításával a büntetőeljárás meghatározott személy elleni eljárássá válik, erre a gyanúsítás közlésekor kerül sor. A Be. alapján a nyomozó hatóság, illetve az ügyészség akkor hallgathatja ki a gyanúsítottat, ha a rendelkezésre álló adatok, illetve bizonyítási eszközök alapján

bűncselekmény megalapozott gyanúja terhel.

³⁴ FINSZTER (2024): 218. o.

³⁵ SLÉDER JUDIT (2004): *A gyanú és a megalapozott gyanú jelentősége a büntetőeljárásban*. 235. o.

³⁶ CSÉKA ERVIN (1968): *A büntető ténymegállapítás elméleti alapjai*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest. 303-304. o.

³⁷ SLÉDER (2010): 49. o.

³⁸ TREMMEL FLÓRIÁN – FENYVESI CSABA (2002): *Kriminalisztikai tankönyv és atlasz*. Dialóg Campus Kiadó. Budapest-Pécs. 248. o.

³⁹ GÖDÖNY JÓZSEF (1968): *Bizonyítás a nyomozásban*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest. 199. o.

megalapozottan gyanúsítható bűncselekmény elkövetésével.⁴⁰ Többnyire ezen eljárási cselekményhez fűződik a terhelti jogállás megnyílása, lehetősége nyílik garanciális gyanúsítotti jogai gyakorlására, valamint a terhelt jogai is innentől korlátozhatók.⁴¹ Vannak azonban olyan kivételes esetek, amikor a megalapozott gyanú nem közölhető (pl. azt tartós, súlyos betegsége akadályozza, tartózkodási helyének felkutatása nem volt sikeres), a gyanúsítotti jogok azonban ilyenkor is megilletik.⁴²

Büntetőeljárási törvényeink rendre megkövetelték a terhelte nyilvánításhoz a valószínűség egy meghatározott, magasabb szintjét.⁴³ Cséka az *in personam* alapos gyanú fennállásához azt követelte meg, hogy a rendelkezésre álló adatok a bűnösséget olyan mértékben támasszák alá, hogy egy meghatározott személy bűnössége az eljárás tárgyát adó bűncselekményben alaposan valószínűsíthető legyen.⁴⁴

Bócz úgy vélte, hogy az *in personam* gyanú csak abban az esetben alapos, ha egy meghatározott személy kivételével mindenki másnak a felelőssége kizárt, tehát a bűncselekmény elkövetőjeként más személy vagylagosan nem merülhet fel.⁴⁵ Gödöny határozottan elvetette ezen álláspontot, úgy gondolta, hogy a gyanúsításhoz a valószínűségnek valóban egy magasabb szintje szükséges, azonban a Bócz-féle kritérium már meghaladja az alapos gyanú kategóriáját.⁴⁶

Meglátásom szerint a hatályos Be. alapján a Gödöny által megfogalmazottak támaszthatók alá, ugyanis a gyanúsítottá válásnak az a feltétele, hogy meghatározott személlyel szemben a gyanú megalapozott legyen. A Bóczy kritérium azonban – amely szerint mindenki más felelőssége kizárt kell, hogy legyen – már nem a gyanú egy meghatározott, magasabb szintjét követeli meg, hanem a bizonyosságot. Egyetértek Sléderrel abban, hogy ezen feltétel megkövetelése azért is túlzó, mert a büntetőjogi főkérdés eldöntése, a felelősség megállapítása a bíróságok feladata,

⁴⁰ Be. 385. § (1) Ha a rendelkezésre álló adatok, illetve bizonyítási eszközök alapján meghatározott személy megalapozottan gyanúsítható bűncselekmény elkövetésével, őt a nyomozó hatóság, illetve az ügyész a XXX. Fejezet szerint gyanúsítottként kihallgatja.

⁴¹ SLÉDER (2010): 59. o.

⁴² 4/2009. BJE II. pont

⁴³ II. Bp. 86. § (1) bekezdés, 1962. évi 8. sz. tvr. 12. § (1) bekezdés, 1998. évi XIX. tv. 6. § (2) bekezdés

⁴⁴ CSÉKA ERVIN (1962): *Büntető eljárásjogunk reformja és a nyomozási szak néhány elvi kérdése*. Kriminológiai Tanulmányok. Közgazdasági és Jogi Kiadó. Budapest. 1. kötet. 7-70. o. 54. o.

⁴⁵ BÓCZ (1962): 1045. o.

⁴⁶ GÖDÖNY JÓZSEF (1963): *Gyanúsított – terhelt*. In: GÖDÖNY JÓZSEF (szerk.): *Kriminológiai Tanulmányok II.* Közgazdasági és Jogi Kiadó. Budapest. 2. sz. 20-22. o.

arra a nyomozó hatóság nem jogosult.⁴⁷

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: III. Be.) ismerte a bűncselekmény elkövetésével „csak” gyanúsítható személyt is, megengedte vele szemben bizonyos sürgős eljárási cselekmények elvégzését.⁴⁸ Álláspontom szerint napjainkban is beszélhetünk elkövetői „egyszerű” gyanúról, hiszen amikor egy meghatározott személy a hatóság látókörébe kerül – az esetek nagy részében – nem válik egyből gyanúsítottá. Elméleti szinten sem lehetséges elhatárolni azon fázisokat, amikor még egyáltalán nem áll fenn gyanú és amikor már megalapozott *in personam* gyanú állapítható meg. Úgy gondolom, hogy az előbbi két kategória egy skála két végpontjának tekinthető, a gyanú felmerülése és fokozódása során szükségképpen megjelenik az elkövetői „egyszerű” gyanú kategóriája. Ezt bizonyítja véleményem szerint az is, hogy a leplezett eszközök alkalmazására a gyanúsított kihallgatást (vagyis a megalapozott gyanú kimondását) megelőzően is van lehetőség.

3. TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS A GYANÚ FOKOZATAIRÓL

A gyanú mértéke az eljárás szakaszaiban változik, ennek okán büntetőeljárási törvényeink a gyanút – meghatározott esetekben – valamilyen jelzővel látták el (alapos, megalapozott, nyomatékos). Ebből véleményem szerint okszerűen következik, hogy a gyanú fokozatokra osztható.

Pető István úgy vélte, hogy a gyanú oszthatatlan, a bűncselekmény és elkövetője nem választható el egymástól, mert azok nem létezhetnek egymás nélkül.⁴⁹ Ádám György álláspontja szerint az „egyszerű” és az alapos nem ellentétes fogalmak, nem áll fenn köztük a több-kevesebb reláció, ezért helytelen a gyanú fokainak ilyen egyértelmű elhatárolása. Azt azonban elismerte, hogy a gyanú egy valószínűséget jelöl, amelyben a lehetőség és a valóság aránya változó lehet.⁵⁰ Ez a nézet azonban véleményem szerint helytelenül szorítkozik a nyelvtani értelmezésre, hiszen a két fogalmat értelmezve igenis az a logikus következtetés, hogy

⁴⁷ SLÉDER (2010): 60. o.

⁴⁸ SLÉDER (2004): 238. o.

⁴⁹ PETŐ ISTVÁN (1966): *A terhelt jogi helyzete a magyar büntető eljárásban*. Acta Universitatis Szegediensis de Attila József nominatae. Acta Iuridica et Politica. 8. évf. 5. sz. 14. o.

⁵⁰ ÁDÁM GYÖRGY (1969): *A személyi szabadság és az alapos gyanú*. Magyar Jog és Külföldi Jogi Szemle. 716-723. o. 718. és 721. o.

több-kevesebb viszony áll fenn közöttük, Sléder szavaival élve: az „egyszerű” gyanú alkotórésze, eleme az alapos gyanúnak.⁵¹

Mivel a gyanú fokozatai, illetve azok tartalma explicite sosem került kodifikálásra, arra a büntetőeljárás törvények rendelkezésein túl a jogtudomány képviselőinek értelmezéseiből lehet következtetni. Ezek alapján a magyar jogban a gyanú szintjei egymásra épülnek, az egymást követő eljárási szakaszok egyre erősebb gyanúsintet kívánnak meg.⁵²

3.1. I. Bp.

Az I. Bp. a bíróság előtti eljáráshoz (közbenső eljárás, főtárgyalás) bűncselekmény nyomatékos gyanúját követelte meg.⁵³ A perszakaszt megelőző előkészítő eljárást nyomozásra és vizsgálatra osztotta, a fő különbséget a gyanú szintjei jelentették. Ugyan a törvény nem tartalmazta az eljárás megindításának feltételeit, azonban a jogtudomány képviselői analógia alkalmazásával a nyomozáshoz („egyszerű”) gyanút, a vizsgálathoz pedig megalapozott gyanút tartottak szükségesnek. Mendelényi László helyesen hangsúlyozta a gyanú és a nyomatékos gyanú elhatárolásában a szabad meggyőződésen alapuló mérlegelés szerepét.⁵⁴

Edvi az „egyszerű” gyanút és a bizonyosságot egy skála két végpontjának tekintette, amelyek között több fokozat létezik, a nyomatékos gyanút középen helyezte el. A nyomatékos gyanúval kapcsolatban kifejtette, hogy annál nyomatékosabbnak tekinthető, minél nagyobb az alátámasztó tények száma és súlya.⁵⁵ Az I. Bp. nem csak a bíróság eljárásához követelte meg a nyomatékos gyanú fennállását, hanem bizonyos – taxatív meg határozott – alapjogokat korlátozó kényszerintézkedések elrendeléséhez (pl. vizsgálati fogság, előzetes letartóztatás, személymotoszás, házkutatás, lefoglalás⁵⁶).

Nyeste Péter szerint „egyszerű” gyanú az ügyész vagy a nyomozó azon feltevéését jelölte, hogy a gyanúsított bűncselekményt követett el. Az alapos gyanút akkor állapították meg, ha a hatóság

⁵¹ SLÉDER (2010): 55. o.

⁵² vö. FODOR BALÁZS (2020): *A gyanútól a vádig*. In: DOMOKOS ANDREA (szerk.): *Az új büntetőeljárás törvény első tapasztalatai a gazdasági bűncselekmények felderítése és bizonyítása kapcsán*. Konferencia előadásainak szerkesztett változata. Budapest. 93-116. o. 112. o.

⁵³ I. Bp. 1. § Bünvádi ügyben bírói eljárás csak a törvény értelmében, vád alapján és csak az ellen indítható, a kit bűntett, vétség vagy kihágás nyomatékos gyanuja terhel.

⁵⁴ AUER GYÖRGY – MENDELÉNYI LÁSZLÓ (1932): *A Bünvádi Eljárási Jog 5. Általános rész. Nyomozás és Vizsgálat*. Athenaeum Kiadó. Budapest. 8-9. o. In: SLÉDER (2010) 12. o.

⁵⁵ BALOGH JENŐ – EDVI ILLÉS KÁROLY – VARGHA FERENC (1897): *Bűnvádi Perrendtartás Magyarázata. Második kötet*. Grill Károly Könyvkiadó Vállalata. Budapest. 215. o. In: SLÉDER (2010) 13. o.

⁵⁶ I. Bp. 148. §, 172. §, 176. §, 536. §.

tagjának előbbi feltevését bizonyítékok támasztották alá. Nyomatékos gyanúról pedig akkor beszéltek, ha a terhelt ellen olyan mennyiségű és minőségű adattal rendelkeztek, amely alapján a vádhatóságnak nem maradt kétsége a bűnösség tekintetében.⁵⁷

3.2. II. Bp.

A II. Bp. a nyomozás elrendeléséhez az *in rem*, a terheltté váláshoz az *in personam* alapos gyanút követelte meg.⁵⁸ A gyanúsított kihallgatáshoz a bűncselekmény gyanúja és a személyre vonatkozó alapos gyanú együttes fennállása volt szükséges. A törvény lehetőséget biztosított a nyomozás mellőzésére: „*az ügyész a nyomozás befejezése után, ha pedig az ügy nyomozás nélkül kellően felderítettnek látszik, nyomozás mellőzésével vádiratot készít és azt az illetékes bírósághoz nyújtja be*”.⁵⁹ Úgy vélem, ezen szabály napjainkban már semmiképpen sem lehetne elfogadható.

A törvény implicite megkülönböztette a(z „egyszerű”) gyanút az alapos gyanútól, azonban tartalmuk kidolgozására a szakirodalomban ekkor még nem került sor. A törvény miniszteri indokolása szerint akkor tekinthető alaposnak a gyanú, „*ha számos, vagy bár egyetlen, de nyomatékos körülményből bűncselekmény létre, avagy létező bűncselekménynek egy bizonyos személy által való elkövetésére kellőképpen lehet következtetni*”.⁶⁰ A bűncselekmény alapos gyanújának megállapításához hiteles forrásra volt szükség. Ha a személlyel szemben csak „egyszerű” gyanú állt fenn, nem volt terheltté nyilvánítható.

3.3. I. Be.⁶¹

Az I. Be. tartalma alapján nem minősült új jogszabálynak, – a II. Bp.-vel egyezően – ez is az „egyszerű” gyanút és az alapos gyanút különítette el, mind a nyomozás elrendeléséhez (*in rem*), mind a terheltté váláshoz (*in personam*) alapos gyanút követelt meg.

Az I. Be. megszüntette a II. Bp. fent ismertetett, helytelen szabályozását, hatályba lépését követően nyomozás nélkül nem lehetett közvédas eljárást indítani. Bócz szavaival élve

⁵⁷ NYESTE PÉTER (2016): *A bűnüldözési célú titkos információgyűjtés története, rendszerspecifikus sajátosságai, szektorális elvei*. Doktori értekezés. Budapest. 42. o.

⁵⁸ II. Bp. 2. § (1) bekezdés, 86. § (1) bekezdés.

⁵⁹ BÉRCES VIKTOR (2015): *A hazai nyomozati eljárásokkal kapcsolatos dilemmák*. Jog- és Politikatudományi Folyóirat. 9. évf. 2. sz. 1. o. Online: <http://dieip.hu/wp-content/uploads/2015-2-01.pdf>

⁶⁰ MOLNÁR LÁSZLÓ et al. (1957): *A büntető perrendtartás kommentárja*. Közgazdasági és Jogi Kiadó. Budapest. 20. és 23. o.

⁶¹ 1962. évi 8. törvényerejű rendelet

„elfogadott és hangoztatott tétel volt, hogy a nyomozás – vagyis az eljárás előkészítő szakasza – elvileg egyenjogú és egyenértékű a tárgyalással a tényfelderítés, bizonyítás és jogi megítélés terén egyaránt”.⁶²

A törvény megteremtette a feljelentés kiegészítés jogintézményét⁶³, amellyel a büntetőeljárás és a nyomozás megindításának kezdete különvált. A 108. § értelmében a nyomozó hatóságnak lehetősége volt a bűncselekmény elkövetésével egyszerűen gyanúsítható személlyel szemben is bizonyos eljárási cselekményeket (pl. kihallgatás, őrizetbe vétel) foganatosítani a terheltté nyilvánítás előtt.⁶⁴ A törvény ezen személyt is gyanúsítottként nevezi (habár valójában pre-gyanúsított állapotról van szó), így a gyanúsított kategórián belül különbséget tesz az „egyszerű” gyanú és az alapos gyanú alapján gyanúsítottá válás között.⁶⁵

Bócz három szintre osztotta a gyanút: „egyszerű” gyanú a feljelentés kiegészítés elrendeléséhez, alapos gyanú a nyomozás elrendeléséhez, illetve a vádemeléshez. Az alapos gyanút tehát két szintre osztotta. A nyomozás elrendeléséhez szükséges alapos gyanút akkor tartotta megállapíthatónak, ha az ismert tények a közfelfogás szerint bűncselekmény elkövetésére engednek következtetni. A vádemeléshez az „alapos gyanú felső fokát” követelte meg, amely akkor áll fenn, ha a megismert tényekből bárkinek kétséget kizáróan arra kell következtetnie, hogy bűncselekményt követtek el. A bűncselekmény „egyszerű” gyanúja akkor állapítható meg, ha a közfelfogás szerint fennáll annak a lehetősége, hogy egy múltbeli emberi magatartás büntetőjogilag tiltott cselekményt valósít meg. Bócz is hangsúlyozza, hogy a gyanú és az alapos gyanú elhatárolása nem mindig egyértelmű feladat, az a nyomozó hatóság szellemi tevékenységének eredménye.⁶⁶

⁶² BÉRCES (2015) 1. idézi: BÓCZ ENDRE (2004): *A pótmagánvádló*. Ügyvédek Lapja. 43. évf. 2. sz. 20-31. o. 21. o.

⁶³ I. Be. 101. §.

⁶⁴ I. Be. 108. § A nyomozó hatóság a büntett elkövetésével gyanúsítható személyt (gyanusított) a terheltté nyilvánítás előtt megidézheti, kihallgathatja, és amennyiben az ügy felderítése szükségessé teszi, őrizetbe veheti, illetve vele szemben lakhelyelhagyási tilalmat, vagy lakhelykutatóást rendelhet el és elfogatóparancsot bocsáthat ki, továbbá szemlét, házkutatást, személymotosztást és lefoglalást foganatosíthat, és kötelezheti a gyanúsítottat, hogy szakértői vizsgálatnak vesse magát alá.

⁶⁵ HORGOS (2023): 17. o.

⁶⁶ BÓCZ ENDRE (1962): *Gondolatok az alapos gyanú fogalmáról*. Rendőrségi Szemle. 11. sz. 1042- 1047. o. 1044-1045. o.

Király – Bócz nézeteivel egyezően – kiemeli a társadalmi tapasztalat szerepét a gyanú szintjeinek elhatárolásában. Az alapos gyanút az „egyszerű” gyanúhoz képest a valószínűség magasabb fokának tartja, amelyet az adatok mennyiségétől és minőségétől tesz függővé.⁶⁷

A vádemelés feltételeként Cséka nem a gyanú meghatározott szintjét jelölte meg, hanem a bizonyosságot a nyomozó vagy az ügyész részéről⁶⁸, Balog pedig az objektív igazságot⁶⁹. Továbbá Balog úgy vélte, hogy mind a nyomozás megindításához, mind a terheltté nyilvánításhoz alapos gyanú szükséges.⁷⁰ Ebben a körben azonban Pető álláspontjához csatlakozom, aki szerint a nyomozás elrendeléséhez fokozatilag kisebb gyanú követelhető meg, mint a „bírói eljárás” megindításához⁷¹, tehát nyomozás kezdetén nincs szükség alapos gyanúra.

3.4. II. Be.⁷²

A II. Be. a büntetőeljárás megindításának feltételeként az alapos gyanút követelte meg ügy és személy vonatkozásban is.⁷³ A II. Be. 127. § (1) bekezdés a) pontjának második fordulata értelmében a nyomozás megtagadhatóvá vált abban az esetben, ha a bűncselekmény alapos gyanúja hiányzott.⁷⁴ Kiemelendő, hogy a II. Be. használta először a bűncselekmény elkövetésével alaposan gyanúsítható személy szófordulatot a gyanúsított kihallgatást megelőző állapotra.

Tremmel úgy vélte, hogy az alapos gyanú az „egyszerű” gyanúhoz viszonyítva a valószínűség magasabb szintjének tekinthető. A gyanú fokozatait százalékos aránnyal is jellemezte: *„az egyszerű gyanú a rendelkezésre álló adatokon alapuló kisebb (50%-nál alacsonyabb) valószínűségi következtetés a bűncselekmény léteire vagy az elkövető kilétére, az alapos gyanú már viszonylag határozott és többé-kevésbé ellenőrizhető adatokon alapuló nagyobb (50%-nál*

⁶⁷ KIRÁLY TIBOR (1968): *A terheltté nyilvánítás jövője*. Magyar Jog. 11. sz. 651-655. o. 654. o.

⁶⁸ CSÉKA (1968): 305. o.

⁶⁹ BALOG JÁNOS (1965b): *Az igazság a büntetőeljárásban*. Jogtudományi Közlöny. 20. évf. 7. sz. 265-269.o. 266. o.

⁷⁰ BALOG (1965a): 497-503. o.

⁷¹ PETŐ ISTVÁN (1969): *Törekvések a gyanú fogalmának meghatározására a magyar büntető eljárásjogban*. Szeged. 10. o.

⁷² 1973. évi I. törvény.

⁷³ II. Be. 12. § (1) bekezdés.

⁷⁴ II. Be. 127. § (1) a) A nyomozást határozattal meg kell tagadni, ha a feljelentésből vagy a feljelentés kiegészítése során szerzett adatokból megállapítható, hogy a feljelentett cselekmény nem bűncselekmény, vagy a bűncselekmény alapos gyanúja hiányzik.

magasabb) valószínűségi következtetés.”⁷⁵ A Tremmel által megállapított 50%-os határ azonban kizárólag elméleti jellegű.

3.5. III. Be.

A III. Be. a büntetőeljárás megindításának feltételeként az „egyszerű” gyanút határozta meg, míg egy személy gyanúsított kihallgatásához a megalapozott gyanú fennállásának követelményét rögzíti.⁷⁶ A III. Be. tehát szakított a korábbi fogalomrendszerrel, alapos gyanú helyett megalapozott gyanú fennállását kívánta meg a terheltté váláshoz. Felmerül a kérdés, hogy az alapos gyanú és a megalapozott gyanú jelentésük alapján szinonimáknak tekinthetők-e, a kérdés kapcsán a szakirodalom álláspontja nem egységes. Sléder nézetei szerint nem lehet azt állítani, hogy az alapos gyanú és a megalapozott gyanú azonosak lennének, azonban a két fogalom különbségét nem írja le.⁷⁷ Fodor Balázs⁷⁸, Horgos Livia⁷⁹ és Stál József⁸⁰ arra az álláspontra helyezkedik, hogy a két fogalom jelentése azonos. Meglátásom szerint ezt az álláspontot igazolja, hogy a fogalom (és ezáltal a fokozatok) megváltoztatásának indokaival, valamint az esetleges jelentésváltozással a jogalkotó egyáltalán nem foglalkozott, és azt a szakirodalom sem munkálta ki mélyrehatóan. A gyakorlatban nem figyelhető meg különbség, illetve változás a fogalom módosítása kapcsán. Ennek alapján úgy gondolom, hogy logikusabb arra a következtetésre jutni, hogy az alapos gyanú és a megalapozott gyanú azonos tartalmuk miatt szinonimáknak tekinthetők. Nem példa nélküli ugyanis, hogy a jogalkotó úgy változtatja meg egy jogintézmény elnevezését, hogy annak tartalmában (jelentős) módosításokat nem eszközöl (pl. előzetes letartóztatás – letartóztatás). Álláspontom szerint a fogalom megváltoztatása abból a szempontból helyeselhető, hogy a megalapozott kifejezés jobban leírja a gyanú ezen szintjének lényegét.

Köznyelvi értelemben egy elmélet vagy feltevés akkor tekinthető megalapozottnak, ha érvekkel, bizonyítékokkal alátámasztott, és így helyessége könnyen igazolható.⁸¹

⁷⁵ TREMMEL FLÓRIÁN (2000): *A gyanú differenciált felmerülésének értékelése a büntető eljárásjogban*. In: GELLÉR BALÁZS (szerk.): *Békés Imre ünnepi kötet*. ELTE ÁJK. Budapest. 390-405. o. 396. o.

⁷⁶ III. Be. 6. § (2) bekezdés.

⁷⁷ SLÉDER (2010): 78. o.

⁷⁸ FODOR (2020): 112-113. o.

⁷⁹ HORGOS (2023): 13. o.

⁸⁰ STÁL JÓZSEF (2019): *A megalapozott gyanúhoz kapcsolódó bizonyítéktértékelés és ténymegállapítás a német nyelvű országok jogalkalmazásában*. Miskolci Jogi Szemle. 14. évf. 1. sz. 79-100. o. 80. o.

⁸¹ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/m-3C77D/megalapozott->

A törvény miniszteri indokolása mindössze annyit tartalmaz, hogy meghatározott személy ellen a nyomozás csak bizonyítékokkal, hitelt érdemlő feljelentéssel, vagy más módon megalapozott gyanú alapján indítható. Ezzel szemben azonban a III. Be. nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely a nyomozás elrendeléséhez vagy a terheltté váláshoz megkövetelné bizonyítékok meglétét. A jogirodalomban nem egységes az álláspont annak kapcsán, hogy a megalapozott gyanú megállapíthatósága megköveteli-e bizonyítékok rendelkezésre állását. Véleményem szerint mindkét oldal mellett szólnak érvek és ellenérvek is. Tremmel és Sléder úgy vélik, hogy az elkövetői megalapozott gyanú is kialakulhat perrendszerű bizonyítékok nélkül, hiszen a nyomozó hatóság az egyéb adatszerző tevékenység során is hozzájuthat az adatokhoz.⁸² A nyomozás egyik fő célja éppen az, hogy a nyomozó hatóságok felkutassák a bizonyítási eszközöket, emiatt nem elvárható, hogy azok a gyanúsított kihallgatáskor már hiánytalanul rendelkezésre álljanak. Ellenérvként hozható fel azonban az, hogy a megalapozott gyanú a valószínűség magasabb szintjét jelenti, ezért véleményem szerint megkívánható, hogy azt – az „egyszerű” gyanúhoz képest – több adat (bizonyíték) támassza alá hitelt érdemlő módon. Király úgy fogalmazott, hogy a megalapozott gyanút bizonyító tényekre (azaz bizonyítékokra) kell alapozni.⁸³

A legsúlyosabb személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések egy részének elrendeléséhez cselekményre vonatkozó megalapozott gyanút kívánt meg a törvény⁸⁴, nem volt elegendő tehát annak a valószínűsége, hogy bűncselekmény történt, a valószínűségi megállapításnak megalapozottnak kellett lennie.⁸⁵

A Belegi József szerkesztésében megjelent Be. Kommentár szerint „a gyanú akkor megalapozott, ha a hatóságnak nem feltételezései, hanem tényeken alapuló törvényesen beszerzett bizonyítékai vannak a terhelte és a bűncselekmény elkövetésére, illetve a kettő között oksági kapcsolat áll fenn”. Továbbá úgy fogalmaz, hogy a bűncselekmény „megalapozott” gyanúja, amely már meghatározott személyre, mint bűnelkövetőre irányuló gyanú, a megalapozottság magasabb fokát feltételezi, mint a bűncselekmény „egyszerű” gyanúja. A gyanúsított kihallgatáshoz (vagyis a megalapozott gyanúhoz) azt követeli meg, hogy meghatározott személy bűnössége az objektív tények alapján valószínűbbnek mutakozzon,

[3D4B7/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0xFWF9MZUhpa29ub2tfMUJFOEIiXX0sICJxdWVyeS16ICJtZWdhdG9wY3pvdHQifQ](https://www.kormany.hu/hu/3D4B7/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0xFWF9MZUhpa29ub2tfMUJFOEIiXX0sICJxdWVyeS16ICJtZWdhdG9wY3pvdHQifQ) Utolsó letöltés ideje: 2024.10.06.

⁸² SLÉDER (2004): 241-242. o.

⁸³ KIRÁLY TIBOR (2003): *Büntető eljárásjog*. Osiris Kiadó. Budapest. 333. o.

⁸⁴ 126. § (2) őrizet, 138/A. § (2) távollattartás.

⁸⁵ SLÉDER (2004): 239. o.

mint az ártatlansága. Kiemeli továbbá, hogy az „egyszerű” és a megalapozott gyanú közötti különbséget nemigen lehet számszerűsíteni.⁸⁶

Tremmel – jogosan – kritikával illette, hogy a III. Be. nem fektetett kellő hangsúlyt a gyanú differenciált voltára, fogalmi tisztázására és értelmezésére.⁸⁷

Sléder álláspontom szerint helyesen hangsúlyozza, hogy a gyanú és a megalapozott gyanú között nem lehetséges éles határvonalat húzni. A megalapozott gyanút – Királlyal egyetértésben – a valószínűség magasabb fokának tekinti, kellő mennyiségű és minőségű objektív adatnak kell alátámasztania azt, hogy a vizsgált esemény vagy jelenség büntetendő emberi magatartás következménye.⁸⁸

Bócz úgy véli, hogy a megalapozott gyanú megállapításához az szükséges, hogy létezzen bizonyítási lehetőség a valószínűsített történésnek minden olyan elemére, amely a törvényi tényállás objektív oldalán található.⁸⁹

Az Alkotmánybíróság is több határozatában foglalkozott a gyanú szintjeinek kérdésével. A 65/2003. (XII. 18.) AB határozat IV. pontja szerint *„annak megfelelően, hogy a gyanú alapját képező adatok milyen szoros vagy kevésbé szoros kapcsolatot mutatnak a feltételezett bűncselekménnyel, a rájuk épített valószínűségnek különböző fokozatai lehetnek. A valószínűség alacsonyabb vagy magasabb fokától függően lehet különböztetni az egyszerű, illetve az alapos gyanú között. [...] A büntetőeljárás rendelkezéseiben megkövetelt az egyszerű gyanút meghaladó valószínűség garanciális feltétele a konkrét személyt érintő büntetőeljárás megindításának.”*⁹⁰

A 34/2013. (XI. 22.) AB határozat szintén alátámasztja, hogy a gyanú lépcsőzetes felépítésű. A [44] bekezdés kimondja, hogy a bizonyítás eredményéhez képest a terhelt cselekményért viselt felelősségének valószínűsége növekedhet. Ebből következik, hogy a büntetőeljárás elkülönült fázisaihoz kapcsolódóan a valószínűség a bűncselekmény elkövetésének „egyszerű” gyanújától a meghatározott személyt terhelő megalapozott gyanún, majd – a határozat helytelen megállapítása szerint – a vádemeléshez szükséges bizonyosságon keresztül a bűnösség kétséget

⁸⁶ CZINE ÁGNES (2014): *Kényszerintézkedések*. In: BELEGI JÓZSEF (szerk.): *Büntetőeljárás jog. Kommentár a gyakorlat számára*. HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest.

⁸⁷ TREMMEL (2000): 403. o.

⁸⁸ SLÉDER (2010): 59. o.

⁸⁹ BÓCZ ENDRE (2011): *Vádfunkció, közvád, ügyész*. Állam- és Jogtudomány. 52. évf. 1. sz. 3-29. o. 19. o.

⁹⁰ 65/2003. (XII. 18.) AB határozat IV. 3.2. pont.

kizáró megállapításáig fokozódhat. Ahhoz tehát, hogy egy ügy az egyik szakaszból a következőbe kerüljön, a törvény a tudás eltérő szintjeit kívánja megfeltételként.

Az Alkotmánybíróság ezen határozatában foglalkozott a megalapozott gyanú fogalmával is, az [51] bekezdés értelmében „a „megalapozott gyanú” a bizonyítékok értékelésének eredményeként kialakított, konkrét személyt terhelő meggyőződés, amelyről a gyanúsítottnak szükséges számot adnia”.⁹¹ Ezt a meggyőződést megkülönbözteti a bűnösség megállapításához megkövetelt bírói meggyőződéstől.⁹²

4. A GYANÚ A MAGYAR ÉS A NÉMET JOGBAN

A magyar és a német jogrendszernek közös történeti hagyományai vannak. A német jog mindig is befolyással bírt a magyar jogfejlődésre, fontos szerepe volt a magyar jog modernizációjában. A XIX. században az osztrák büntető perrendtartás adta a magyar büntetőeljárás jog alapját, amelyben pedig német hatás lelhető fel. A német jog tehát közvetett hatással volt hazánk jogrendszerére.⁹³ A XX. századtól kezdődően mind a magyar, mind a német szabályozásra jelentős hatással volt a nemzetközi jog fejlődése, valamint az Európai Unió szabályozása.

Az Emberi Jogok Európai Egyezményének 5. cikk (1) bekezdése értelmében szabadságától mindenkit csak a törvényben meghatározott esetekben és eljárás útján lehet megfosztani. A c) pont rögzíti, hogy letartóztatásra vagy őrizetbe vételre abból a célból kerülhet sor, hogy a terheltet bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja miatt az illetékes hatóság elé állítsák vagy ha ez észszerű oknál fogva szükséges, megakadályozzák a bűncselekmény elkövetésében vagy annak elkövetése után a szökésben. Ezen pont értelmezése vita tárgyát képezte, az uralkodó nézet szerint – amelyet az EJEB is követ – az alapos gyanú fennállása mellett szükséges az alábbiak közül egy további ok fennállása: hatóság elé állítás, bűnisméltés, illetve szökés megakadályozása.⁹⁴

A c) pont szó szerinti értelmezése esetén arra a következtetésre juthatunk, hogy három, egyenrangú fogva tartási okot szabályoz, azonban valójában két indokról beszélhetünk. A

⁹¹ 34/2013. (XI. 22.) AB határozat [51] bekezdés.

⁹² 34/2013. (XI. 22.) AB határozat [44] és [51] bekezdés.

⁹³ KUPECKI NÓRA (2016): *A személyi szabadság elvonásának büntetőeljárásjogi aspektusai alapjogi megközelítésben*. Doktori Értekezés. Szeged. 9. o.

⁹⁴ KUPECKI (2016): 21. o.

bűncselekmény gyanúja esetén elrendelhető letartóztatás körébe vonható a szökés veszélye is. A bűnismétlés megakadályozása tekinthető különálló fogva tartási oknak. Fontos, hogy konkrét tényeknek kell alátámasztaniuk, hogy az adott személy vonatkozásában újabb bűncselekmény elkövetése valószínűsíthető, az absztrakt gyanú nem elégséges ezen ok megállapításához.⁹⁵

Az EJEB gyakorlatának megfelelően bűncselekmény elkövetésének „alapos gyanúja” olyan tények vagy információk megléte esetén állapítható meg, amelyek alapján egy objektív megfigyelő arra a meggyőződésre jutna, hogy az érintett személy bűncselekményt követhetett el (Fox, Campbell és Hartley kontra Egyesült Királyság).⁹⁶ A gyanút alátámasztó tényeknek ekkor még alacsonyabb szintje is elegendő, mint az elítéléshez vagy a vádemeléshez (Merabisvili kontra Georgia).⁹⁷

4.1. A hatályos magyar szabályozás

A 2018. július 1-jén hatályba lépett 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (a továbbiakban: Be.) megváltoztatta a gyanúfokok szabályozását. A korábbi büntetőeljárás törvényeinkkel megegyezően azonban a jogalkotó elvi és törvényi szinten sem különbözteti meg a gyanú szintjeit, valamint nem határozza meg a gyanú egyes fokozatainak fogalmát, így napjainkban is a törvény indokolása, a jogtudomány képviselőinek értelmezése, valamint a jogalkalmazói gyakorlat szolgál iránymutatásul. A Be. a korábbi kettőhöz képest („egyszerű” és megalapozott gyanú) már legalább három – de alább kifejtett álláspontom szerint négy – bűncselekmény valószínűsítési fokozat között tesz különbséget.

4.1.1. A gyanú gyanúja

A Be. jelentős újítása, hogy a büntetőeljárás önálló, fakultatív részeként bevezette az előkészítő eljárást, amely nem a nyomozás része, hanem önálló szakasza a büntetőeljárásnak. A jogalkalmazói gyakorlat tette szükségessé ezen eljárási szakasz megalkotását, amely napjainkban sem minden jogtudományi álláspont szerint elfogadott.⁹⁸

⁹⁵ KOÓS NÉ MOHÁCSI BARBARA (2015): *A szabadságelvonás határai: Helyettesítő intézmények és alternatív szankciók a magyar és a német jog összehasonlításának tükrében*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. 21. o.

⁹⁶ FODOR (2020): 114. o.

⁹⁷ CSONTOS ZSOLT: *A megalapozott gyanú jelentése és értelmezése*. In: <https://www.kihallgas.hu/buntetoeljaras-jog/a-megalapozott-gyanu-jelentese-es-megitelese/> Utolsó letöltés ideje: 2024.09.18.

⁹⁸ BEREGSZÁSI GIZELLA (2018): *Az előkészítő eljárás célja és eszközei*. In: BELEGI JÓZSEF (szerk.): *Büntetőeljárás jog I-II. - új Be.: Kommentár a gyakorlat számára*. HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest.

A Be. 340. §-a értelmében az előkészítő eljárás célja annak megállapítása, hogy a bűncselekmény gyanúja fennáll-e. Előkészítő eljárás folytatásának az alábbi két konjunktív feltétel fennállása esetén lehet helye: ha egyfelől a bűncselekmény gyanúja a rendelkezésre álló adatok elégtelensége miatt nem állapítható meg, másfelől, ha megalapozottan feltehető, hogy az a törvényben biztosított eszközökkel az előkészítő eljárás eredményeként megállapítható lehet.⁹⁹ Tehát akkor van lehetőség előkészítő eljárás folytatására, ha a hatóságok rendelkezésére állnak bizonyos adatok, amelyek azonban nem elegendők a bűncselekmény gyanújának megállapítására.¹⁰⁰

A korábbi eljárási törvények szabályozásával ellentétben a Be. alapján a büntetőeljárás akkor is megindulhat, ha a gyanú még nem állapítható meg, elegendő a gyanú lehetősége, avagy Tóth Mihály megfogalmazásában „a gyanú gyanúja”. A törvény ezzel a büntetőeljárás megindítását az „egyszerű” gyanú szintjét el nem érő információk alapján is lehetővé teszi.¹⁰¹ Ennek kapcsán említésre méltó, hogy a korábbi törvények alapján a gyanú hiánya büntetőeljárási akadállyal minősült.

A fentiek értelmében a gyanú gyanúja nem éri el azt a szintet, hogy egy konkrét bűncselekmény „egyszerű” gyanújáról lehessen szó, de a bűncselekmény gyanúját sejteti, tehát például valamilyen logikátlan, vagy a tisztességtelenség látszatát keltő információ jut a hatóság tudomására.¹⁰² A Nagykommentár szerint az előkészítő eljárás elrendelésére olyan mennyiségű és minőségű információk alapján van lehetőség, amelyek alapján a bűncselekmény gyanúja még nem mondható ki, de olyan gyanakvásra okot adó helyzetet feltételeznek, amelyek további adatok megszerzése által már bűncselekmény gyanújára adhatnak alapot.¹⁰³

Tóth Mihály álláspontja szerint az előkészítő eljárás alapjának értelmezése problematikus, mert jóformán önkényes mérlegelés kérdése, hogy „ennek során „ki és mi jöhet szóba”, mi teszi olyanná a gyanút igazolni sem képes esetköröket, hogy azok mégis elérik a felderítendőség szintjét”.¹⁰⁴ A Finszter-Korinek szerzőpáros szerint a gyanút el nem érő valószínűségi szinten

⁹⁹ Be. 340. § (1)-(2) bekezdés.

¹⁰⁰ HACK PÉTER (2024): *Az előkészítő eljárás és a nyomozás*. In: HACK PÉTER (szerk.): *Büntetőeljárási jog I.* Eötvös Kiadó. Budapest. 373-395. o. 376. o.

¹⁰¹ Be. miniszteri indokolása.

¹⁰² FODOR (2020): 107. o.

¹⁰³ BELOVICS ERVIN – POLT PÉTER (szerk.) (2023): *A Büntető Törvénykönyv kommentárja (ügyészeknek)*. HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest.

¹⁰⁴ TÓTH MIHÁLY: *Az új törvény első éve: hosszú és kanyargós út, a túlteljesítés és a visszarendezés között*. In: DOMOKOS ANDREA (szerk.): *Az új büntetőeljárási törvény első tapasztalatai a gazdasági bűncselekmények felderítése és bizonyítása kapcsán. Konferencia előadásainak szerkesztett változata*. Budapest. 11-24. o. 13. o.

még túl magas a megalkotható verziók száma, ami nagyban hozzájárul a gazdaságtalan nyomozásokhoz.¹⁰⁵

A Be. 341. §-a értelmében az előkészítő eljárás során az előkészítő eljárást folytató szerv a bűncselekmény gyanújának megállapítása céljából leplezett eszközöket alkalmazhat, valamint adatszerző tevékenységet is folytathat. A 343. § (1) bekezdésének megfelelően azzal a személlyel szemben lehet alkalmazni, aki a bűncselekmény elkövetőjeként szóba jöhet, illetve akiről megalapozottan feltehető, hogy a bűncselekmény elkövetőjeként szóba jöhető személlyel közvetlenül vagy közvetve kapcsolatot tart. Egyes szakirodalmi álláspontok szerint a gyanú hiánya ezen cselekmények során nem felel meg a szükségesség-arányosság követelményének, hiszen nem állapítható meg, hogy a bűncselekmény súlya indokolja-e azok alkalmazását, ezáltal az emberi jogok korlátozását.¹⁰⁶

Úgy vélem, nem alaptalan az új eljárási szakasszal és a kapcsolódó szabályozással kapcsolatos bizalmatlanság, azonban a fent kifejtettek értelmében az elrendelésnek konkrét, ellenőrizhető információkon kell alapulnia és a hiányzó adatok felkutatására kell irányulnia, tehát érvényesülnie kell a célhoz kötöttség elvének.

4.1.2. „Egyszerű” gyanú

A Be. 348. §-a alapján a nyomozás két szakaszra oszlik: felderítésre és vizsgálatra. A felderítés során a megalapozott gyanú megállapításához szükséges mértékben fel kell deríteni a bűncselekményt és az elkövető személyét, valamint fel kell kutatni és biztosítani kell a bizonyítási eszközöket.¹⁰⁷

A fentiek értelmében a felderítés végére a megalapozott gyanú szintjét kell elérni, tehát a nyomozás (közelebbről a felderítés) megkezdéséhez csak „egyszerű” gyanú szükséges.¹⁰⁸ Amennyiben azonban a valószínűség ezt a szintet nem éri el, nincs lehetőség a nyomozás elrendelésére. Felderítésre azért van szükség, hogy a személyre irányuló megalapozott gyanú megállapításához felderítsék a bűncselekményt és az elkövető személyét.¹⁰⁹

¹⁰⁵ FINSZTER GÉZA – KORINEK LÁSZLÓ (2018): *Az eltűnt gyanú nyomában*. Belügyi Szemle. 3. sz. 104-122. o. 115. o.

¹⁰⁶ FINSZTER – KORINEK (2018): 121. o.

¹⁰⁷ Be. 348. § (1)-(3) bekezdés.

¹⁰⁸ A Be. nem használja az „egyszerű” gyanú kifejezést, azt a szakirodalom képviselői alkották meg.

¹⁰⁹ HACK (2024): 378. o.

A Be. 375. § (1) bekezdése szerint a nyomozás megindulhat az ügyészségnek vagy a nyomozó hatóságnak a hivatali hatáskörében, valamint az ügyésznek vagy a nyomozó hatóság tagjának a hivatali minőségében tudomására jutott adatok alapján, illetve feljelentésre. A 344. § (5) bekezdése kimondja továbbá, hogy ha az előkészítő eljárás során beszerzett adatok alapján megállapítható a bűncselekmény gyanúja, a nyomozást el kell rendelni. A bűncselekmény elkövetésre vonatkozó gyanút kelt(het)ő értesülések ezen szerveknél merülnek fel, és hogy valóban gyanút keltenek-e, az a hatóság tagja érzékenységetől, szakmai felkészültségétől függ. A nyomozás elrendelésének előfeltétele, hogy a nyomozó hatóság vagy az ügyészség tagjában bűncselekményre vonatkozó gyanú ébredjen.¹¹⁰

A szakirodalomban többen¹¹¹ hangsúlyozzák a szubjektum szerepét a gyanú megállapíthatósága körében. Véleményem szerint nagyon fontos látni, hogy az értékelő személy nagymértékben támaszkodik szakmai tudására, élettapasztalatára, amikor arról dönt, hogy fennáll-e a bűncselekmény gyanúja. Ezért elengedhetetlen, hogy a hatósági személyek részletekbe menően ismerjék a büntető anyagi- és eljárásjogi szabályokat, valamint megfelelő kriminalisztikai ismeretekkel rendelkezzenek. A döntésben továbbá minden esetben – többnyire akaratlanul – szerepet játszik az egyéni meggyőződés és toleranciahatár is, különösen igaz lehet ez az előkészítő eljárás elrendelése esetén.

A gyanú – és ezzel a nyomozás elrendelése is – sok esetben feljelentésen alapszik. A feljelentés az előterjesztő részéről a bűncselekménnyel kapcsolatos ismereteinek a hatósággal való közlése a büntetőeljárás megindítása végett.¹¹² Bérces Viktor szerint a gyanú a hatóságok és a civilek oldalán egyaránt felmerülhet.¹¹³ Bócz pedig úgy véli, hogy „a bűncselekmények - vagy gyanús történések - többségét magánszemélyek észlelik, akik úgy érzik: sérelmet szenvedtek”.¹¹⁴ Álláspontom szerint a szakirodalomban alulértékelt a civilek szerepe a gyanú kialakulásában, hiszen a fentebb kifejtettek értelmében feljelentés esetén mindenképpen szükséges, hogy először az előterjesztő magánszemélyben merüljön fel a bűncselekmény gyanúja. Úgy gondolom, hogy ez a bűncselekmény elkövetésére vonatkozó feltevés nem vonható a gyanú büntető eljárásjogi értelemben vett fogalmának körébe¹¹⁵, de köznyelvi értelemben mégis

¹¹⁰ FANTOLY – BUDAHÁZI (2019): 13. és 35. o.

¹¹¹ Móra Mihály [MÓRA – KOCSIS (1961): 295-296. o.], Király Tibor [KIRÁLY (1972): 242. o.], Tremmel Flórián [TREMEL (2001): 351. o.], Sléder Judit [SLÉDER (2010)]: 57-59. és 83. o.

¹¹² FODOR (2020): 110. o.

¹¹³ BÉRCES (2015): 4. o.

¹¹⁴ BÓCZ (2012): 8. o.

¹¹⁵ Ebben a körben Bócz Endrével értek egyet, akinek a korábban idézett álláspontja szerint a bűncselekmény gyanúja a nyomozó hatóság feltételezése.

civilekben felmerülő „gyanúról” beszélhetünk. A társadalom büntetőjogi edukálása nagymértékben hozzájárulhatna a látens bűnözés csökkenéséhez, hiszen nagyobb eséllyel alakulna ki a civilekben a „gyanú”, ami pedig vélhetően több feljelentést vonna maga után.

A következőkben visszatérnék az „egyszerű” gyanú – hatályos Be. alapján alkotott – szakirodalmi fogalmához. Elmondható, hogy a Be. nem alkalmazza az „egyszerű” gyanú fogalmát, azt a szakirodalom képviselői hívták életre. Fodor szerint az „egyszerű” gyanú *„objektív adatokon nyugvó szubjektív valószínűsítése annak, hogy bűncselekmény történt”*.¹¹⁶ Csontos Zsolt úgy véli, hogy a bűncselekmény gyanúja azt jelenti, hogy olyan adat, tény áll rendelkezésre, amely bűncselekmény megtörténtét valószínűsíti, így helye van nyomozás elrendelésének.¹¹⁷

4.1.3. Megalapozott gyanú

A valószínűség foka a nyomozás során bizonyítékok beszerzése útján meghaladhatja az „egyszerű” gyanú szintjét. A felderítés a gyanúsított kihallgatásával zárul, amelyre akkor kerülhet sor, ha a felderített adatok, illetve bizonyítási eszközök alapján konkrét személy megalapozottan gyanúsítható bűncselekmény elkövetésével.¹¹⁸

A Be.-hez kapcsolódó szakirodalomban számos definíciós kísérlet született a megalapozott gyanú fogalmára. Fodor szerint akkor beszélhetünk bűncselekmény megalapozott gyanújáról, ha a bizonyítékok logikusan és kétséget kizáróan valószínűsítik meghatározott személy bűnösségét az adott bűncselekmény vonatkozásában. Kiemeli, hogy a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések elrendeléséhez a bűncselekményi gyanú és annak személyre konkretizálódása még magasabb valószínűségi szintű kell, hogy legyen.¹¹⁹ Csontos úgy véli, hogy *„a megalapozott gyanú akkor állapítható meg, ha a bűncselekmény és a konkrét személy között olyan, a Be. szabályai szerint törvényesen rögzített bizonyítékokkal alátámasztott összefüggés mutatható ki, amely nagy fokban valószínűsítheti, hogy a bűncselekményt ez a személy követhette el”*.¹²⁰

¹¹⁶ FODOR (2020): 111. o.

¹¹⁷ CSONTOS ZSOLT: *A megalapozott gyanú jelentése és értelmezése*. In: <https://www.kihallgatas.hu/buntetoeljaras-jog/a-megalapozott-gyanu-jelentese-es-megitelese/> Utolsó letöltés ideje: 2024.09.18.

¹¹⁸ Be. 385. § (1) bekezdés

¹¹⁹ FODOR (2020): 113.-114. o.

¹²⁰ CSONTOS ZSOLT: *A megalapozott gyanú jelentése és értelmezése*. In: <https://www.kihallgatas.hu/buntetoeljaras-jog/a-megalapozott-gyanu-jelentese-es-megitelese/> Utolsó letöltés ideje: 2024.09.18.

Az Alkotmánybíróság is foglalkozott a megalapozott gyanú fogalmának értelmezésével. A 3165/2019. (VII. 10.) AB határozat [36] bekezdése kimondja, a megalapozott gyanú akkor állapítható meg, ha a nyomozás aktuális állása szerint nagy a valószínűsége, hogy a gyanúsított konkrét bűncselekmény tette vagy részese. Azaz a megalapozott gyanú nem más, mint a bűnösség nagyfokú valószínűsítése, amelyet azonban kizárólag a meglévő bizonyítékok számbavétele és korlátozott értékelése alapján lehet megállapítani, vagy fennállását ellenőrizni.¹²¹

A Be. azonban nem csak a gyanúsított kihallgatáshoz, hanem a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedésekhez is megalapozott gyanút (vagy vádemelést, tehát nyomatékos gyanút) kíván meg általános feltételként.¹²² A terhelt jogállás a megalapozott gyanú közlésével (a gyanúsított kihallgatással) nyílik meg, ezért a csak a terhelttel szemben elrendelhető kényszerintézkedések a vizsgálati szakasztól kezdődően alkalmazhatók.¹²³ A személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések elrendeléséhez tehát mind a bűncselekményre, mind az elkövető személyére vonatkozóan megalapozott gyanúra van szükség.

A gyanú meghatározott fokozata fenn vagy fenn nem állásának megállapítása az eljáró hatóság mérlegelési szabadságán alapuló döntése¹²⁴, tehát a szintek elhatárolásában is nagy jelentősége van a szubjektumnak. Finszter aggályosnak tartja, hogy a bűncselekmény „egyszerű” gyanúja és a bűncselekmény megalapozott gyanúja közötti distinkció nem egyértelmű.¹²⁵ Álláspontom szerint ahhoz, hogy a megalapozott gyanú megállapítható legyen, mindenképpen konkrét bizonyítékok szükségesek, a hatóság részéről a tapasztalatokon alapuló feltételezések és következtetések nem teszik a gyanút megalapozottá. Az elhatárolásban annak van kiemelt jelentősége, hogy a valószínűsítés forrásaként szolgáló tények és adatok mennyire állnak szoros kapcsolatban a feltételezett bűncselekménnyel.

Megjegyezendő, hogy hatályos jogunk ismeri a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy kategóriáját is, amely – a gyanú vonatkozásában – mindössze annyiban tér el a gyanúsított státusztól, hogy a gyanú közlésére még nem került sor, a gyanú szintje azonban már ekkor is megalapozott.

¹²¹ 3165/2019. (VII. 10.) AB határozat, Indokolás [36].

¹²² Be. 274. § (2) bekezdés, 276. § (1) bekezdés.

¹²³ HERKE CSONGOR (2021): *Magyar büntető eljárásjog. Egyetemi jegyzet*. Baufirma Kiadó. Pécs. 52. o.

¹²⁴ HORGOS (2023): 14. o.

¹²⁵ FINSZTER GÉZA (2019): *Bizonyításelméletek a jog világában*. In: FINSZTER GÉZA – KORINEK LÁSZLÓ (szerk.): *A rend kedvéért*. Magánkiadás. Budapest. 413-454. o.

4.1.4. Nyomatékos gyanú

A vizsgálat során az ügyészség dönt a gyanúsítottal szemben folyamatban lévő nyomozás befejezéséről, tehát a vádemelés kérdésében.¹²⁶ Ennek értelmében a vizsgálat során a – vizsgálat megkezdéséhez szükséges – megalapozott gyanú szintjéről a valószínűségnek egy még magasabb fokára szükséges eljutni, valamint szükséges, hogy a gyanú meghatározott személyre konkretizálódjon.

Nem egységes a szakirodalom abban, hogy a vádemeléshez a bűncselekmény meghatározott személy általi elkövetésének milyen valószínűsítési szintje szükséges. Herke úgy véli, hogy a vád az állam büntető igénye, amelyet a terhelttel szemben azért érvényesít, mert megalapozott a gyanú, hogy ennek a meghatározott személynek meghatározott magatartása bűncselekmény törvényi tényállását valósította meg.¹²⁷ Az Alkotmánybíróság – már korábban idézett határozatában – ezen állásponttal szemben a vádemeléshez bizonyosságot követel meg.¹²⁸ Ezzel egyezően Balog is az objektív igazságot tartja a vádemelés feltételének.¹²⁹

Úgy gondolom, a helyes felfogás a két ismertetett nézet között helyezkedik el. Véleményem szerint megalapozott gyanúra a gyanúsított kihallgatáshoz van szükség, a vizsgálat végére, a vádemeléshez a valószínűségnek már egy magasabb szintjét kell elérni. Objektív bizonyosságot sem lenne helyes azonban megkövetelni, hiszen lehetséges, hogy a valószínűségnek ezen magasabb szintje kisebb ellentmondások fennállása ellenére is elérhető. A tárgyaló bíróság feladata az ellentmondások okának feltárása a teljes bizonyítottság szintjéig¹³⁰, ezért a bizonyosságról – de inkább csak a bizonyosságra való törekvéstől – csak a bűnösséget kimondó ítélet esetén lehet beszélni.

Belovics Ervin szerint a vádemelés a gyanú megalapozottságának magasabb fokát feltételezi, azt tartja megkövetelhetőnek, hogy az ügyész szerint elegendő bizonyíték álljon rendelkezésre ahhoz, hogy a bírósági eljárásban megdőljön az ártatlanság vélelme.¹³¹ Gellér Balázs is azt az ügyészi meggyőződést kívánja meg, amely szerint a bizonyítékok kétséget kizáróan bizonyítják

¹²⁶ Be. 348. § (4) bekezdés.

¹²⁷ HERKE (2021): 130. o.

¹²⁸ 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [44].

¹²⁹ BALOG (1965b): 266. o.

¹³⁰ MATUSIK TAMÁS (2022): *A bizonyítékok értékelése a bíróság vádemelés előtti eljárásában*. Miskolci Jogi Szemle. 17. évf. 1. sz. 167-181. o. 174. o.

¹³¹ BELOVICS ERVIN (2010): *A vádemelés*. In: BELEGI JÓZSEF – BERKES GYÖRGY (szerk.): *Büntetőeljárás jog: Kommentár a gyakorlat számára*. HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest. 607-650. o.

a vádlott bűnösségét.¹³² A Kúria Joggyakorlat-elemző csoportja az alábbiak szerint foglalt állást: „az várható el, hogy az ügyész jóhiszeműen, a bizonyítékok alapján meggyőződve gondolja azt, hogy a vádlott elkövetett-e valamilyen bűncselekményt”.¹³³ Fodor mindezek alapján a megalapozott gyanúnál nagyobb fokú bizonyosságot, ügyészi meggyőződést és objektív tényeket, azaz bizonyítékokat vár el.¹³⁴

Úgy gondolom, az ügyészi meggyőződést, vagyis a szubjektív bizonyosságot helyes megkövetelni a vádemeléshez, azonban az objektív bizonyosság semmiképpen nem megkívánható. Álláspontom szerint ma is helytálló az I. Bp.-hez fűzött zsebkönyv már korábban idézett definíciója, amely szerint a nyomatékos gyanú több mint az „egyszerű” gyanú, de kevesebb mint a jogi bizonyosság.¹³⁵

4.1.5. A magyar szabályozás összegzése

A magyar szabályozást áttekintve problematikusnak látom, hogy a jogalkotó a gyanú fogalma és fokozatai kapcsán nem szolgál elegendő támponttal a gyakorlat számára. A pontos törvényi definiálás – amint azt fentebb kifejtettem – úgy gondolom, nem elvárható, azonban a hatályos törvény alapján a gyanú fokozataiban, azok számában sincs egyetértés a szakirodalomban. Szükségesnek tartanám, hogy a valószínűségi fokozatok négy elkülöníthető szintje – amelyek közül három a gyanú jogi fogalmának körébe vonható – a Be.-ben is egyértelműen rögzítésre kerüljön. Továbbá indokolt lenne annak törvényi szabályozása is, hogy a gyanú egyes fokozatainak fennállásáról való döntés meghozatalakor a hatóság értékelést végző tagjának milyen szempontokat kell figyelembe vennie.

A többségi álláspont szerint az „egyszerű” gyanú és a megalapozott gyanú közötti különbség tárgyukban érhető tetten, azonban álláspontom szerint ez nem helytálló. Amit a Be. „egyszerű” gyanúnak nevez, valóban csupán a bűncselekmény elkövetésére irányuló gyanút takarja, a megalapozott gyanú azonban – véleményem szerint – mind a személyre vonatkozó, mind a bűncselekményre vonatkozó gyanút magában foglalja.

¹³² GELLÉR BALÁZS JÓZSEF (2011): *A vád törvényességének egyes aspektusai*. Jogtudományi Közlöny. 66. évf. 9. sz. 459–467. o. 460. o.

¹³³ Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző csoport 2013.El.II.E.1/4. A vád törvényességének vizsgálata. 2013. Összefoglaló vélemény. 2014. április. 21. o.

¹³⁴ FODOR (2020): 115. o.

¹³⁵ EDVI – VARGHA (1900): 3-4. o.

Az elmélet és a gyakorlat egybevetésével azt tartom megállapíthatónak, hogy mind az *in rem*, mind az *in personam* gyanúnak létezik „egyszerű” és megalapozott kategóriája is, ezért véleményem szerint az *in rem* gyanú nem tekinthető az „egyszerű” gyanúnak, az *in personam* gyanú pedig a megalapozott gyanú szinonimájának. Az elkövetői „egyszerű” gyanúról alkotott elképzelésemet fentebb részletesen kifejtettem. A bűncselekményre vonatkozó megalapozott gyanút pedig azért tartom létező kategóriának, mert a felderítés kezdetén megkövetelt „egyszerű” *in rem* gyanú a nyomozás során szükségképpen növekszik a további tények feltárása és bizonyítékok beszerzése során. Hiszen amennyiben az „egyszerű” gyanú – amely a nyomozás folytatásának szubminimális követelménye – csökken, tehát „egyszerű” sem állapítható meg, az eljárást meg kell szüntetni¹³⁶. Ezt támasztja alá Német Noémi is, amikor azt írja, hogy „a felderítés célja a megalapozott gyanú szintjére történő eljutás, immáron mind a bűncselekmény, mind az elkövető tekintetében”.¹³⁷

4.2. A gyanú szintjei a német jogban

A német jog szintén három fokozatát különíti el a gyanúnak: „*Anfangsverdacht*”, „*hinreichender Tatverdacht*”, valamint „*dringender Tatverdacht*”.¹³⁸

A Német Szövetségi Köztársaság büntetőeljárás törvénye (*Strafprozessordnung*, a továbbiakban: *StPO*.) sem tartalmazza a gyanú fogalmának meghatározását, értelmezése tehát Németországban is a szakirodalomra maradt. A gyanú akkor állapítható meg, ha a bűnüldöző szervek konkrét bizonyítékok alapján, bűnügyi tapasztalatokkal alátámasztva arra a (szubjektív) következtetésre jutnak, hogy egy konkrét személy bűncselekményt követhetett el. A gyanú megállapítását nagymértékben szubjektív folyamatnak tartják, hiszen abban jelentős szerepe van a hatóság egy konkrét tagjának, az adott személy felkészültségének.¹³⁹

Az *StPO*. Kommentár értelmében a gyanú bármely szintjének megállapítása – annak okán, hogy egy valószínűségről történő döntés – bizonytalan és hibalehetőséggel járó prognózis.¹⁴⁰

¹³⁶ Be. 398. § (1) c) Az ügyészség és a nyomozó hatóság megszünteti az eljárást, ha a rendelkezésre álló adatok, illetve bizonyítási eszközök alapján nem állapítható meg bűncselekmény elkövetése.

¹³⁷ NÉMET NOÉMI (2018): *Gondolatok a gyanú fokozatairól*. Belügyi Szemle. 3. évf. 7. sz. 99-103. o. 99. o.

¹³⁸ A terminológia használata Herke Csongor alapján. [HERKE CSONGOR (2011)]: *A német és az angol büntetőeljárás alapintézményei. Egyetemi jegyzet*. Pécs. 33. o.

¹³⁹ <https://www.u-haft.ch/voraussetzungen/tatverdacht> Utolsó letöltés ideje: 2024.09.28.

¹⁴⁰ Münchener Kommentar zur StPO. 2024. 152. § 36. bekezdés.

4.2.1. *Anfangsverdacht*

Az *Anfangsverdacht* a gyanú legalacsonyabb foka, a büntetőeljárás megindításának alapfeltétele és legitimációs kritériuma. Az StPO. 152. § (2) bekezdése és 160. § (1) bekezdése értelmében az *Anfangsverdacht* fennállása esetén az ügyészség köteles fellépni a bűncselekmény pontos körülményeinek feltárása érdekében. A 161. § szerint az ügyészség a tényállás kivizsgálása érdekében jogosult bármely hatóságtól információt kérni, és nyomozást lefolytatni – akár saját maga, akár a rendőrség szervei útján. Ebben eltérést figyelhetünk meg a magyar szabályozástól, hiszen hazánkban a nyomozás ezen szakaszában főszabály szerint a nyomozó hatóság jár el, az ügyészségnek csak felügyeleti jogköre van.

Az StPO explicite nem mondja ki az *Anfangsverdacht* fogalmát, az akkor állapítható meg, ha elegendő ténybeli támpont (azaz nyom) áll rendelkezésére, tehát a kriminalisztikai tapasztalatok szerint megállapítható egy büntetendő cselekmény elkövetésének lehetősége. Az *Anfangsverdacht* fennállását mind ténybeli (ténybeli támpontok), mind jogi (büntetendő cselekmény) szempontból vizsgálni kell. A jogi vizsgálat során először azt kell megállapítani, hogy fennállhat-e bűncselekmény, ezt követi annak a vizsgálata, hogy a felelősségre vonást nem akadályozza-e büntethetőséget kizáró vagy megszüntető ok, illetve valamely egyéb eljárási akadály. Az elegendő támponthoz homályos sejtések, illetve spekulációk nem elegendők¹⁴¹, a konkrét esettel összefüggő gyanúoknak kell fennállnia.¹⁴²

A német szabályozás tehát abban is különbözik a magyartól, hogy már az *Anfangsverdacht* fennállása megalapozza a gyanúsított minőséget, nem követeli meg hozzá a valószínűségnek egy magasabb szintjét.

Erardo Cristoforo Rautenberg ennek kapcsán helyesen hangsúlyozta az *Anfangsverdacht* fennállása alapos vizsgálatának jelentőségét. Egyrésről az eljárás megindításának – az ártatlanság vélelmének ellenére – erősen stigmatizáló jellege van a terheltre nézve (hiszen a nyilvánosság jellemzően nem tesz különbséget a gyanú és a bűnösséget megállapító jogerős

¹⁴¹ Az StPO. Kommentárja értelmében a megállapításához azonban távoli, közvetett bizonyítékok is elegendők, így a határ nagyon alacsonyan van. (Karlsruher Kommentar zur Strafprozessordnung. 2023. 152. § 7. bekezdés)

¹⁴² KEMPF, EBERHARD (2016): *Kriminalistische Erfahrung als Anfangsverdacht*. In: FISCHER, THOMAS –HOVEN, ELISA: *Verdacht*. Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden. 137. o.

ítélet között¹⁴³), másrészt azonban – az elegendő ténybeli jel fennállása ellenére – az eljárás késedelmesen történő megindítása szintén jelentheti a nyomozó hatóság köteleességszegését.¹⁴⁴

Éppen a gyanúsított minőség megbélyegző jellege miatt szerencsésebbnek tartom hazánk szabályozását, amely elkülöníti a büntetőeljárás megindítását és a terhelt bevonását, utóbbihoz magasabb gyanúsintet követelve meg.

Mind az StPO., mind a vonatkozó jogirodalom kevés segítséggel szolgált az *Anfangsverdacht* értelmezéséhez, ezért kiemelkedő jelentősége volt a szövetségi legfelsőbb bíróság (*Bundesgerichtshof*; a továbbiakban: *BGH*) 1988-as döntésének, amely szerint „*Anfangsverdacht-ról abban az esetben beszélhetünk, ha a kriminalisztikai tapasztalatok alapján fennáll a büntetendő cselekmény lehetősége*”.¹⁴⁵ Az *Anfangsverdacht* fennállásáról való döntés során a terhelő és a mentő körülményeket összességükben kell értékelnie a hatóságnak, a mérlegelés során természetesen nem elhanyagolható a szubjektum szerepe annak kapcsán, hogy a hatóság tagja mely körülményeket tekinti lényegesnek. A különböző megfigyelők eltérő következtetésekre juthatnak anélkül, hogy kötelelességszegést követnének el.¹⁴⁶

Gerson Trüg egyenesen a későbbi elítélés lehetőségét tartja megkövetelhetőnek. A lehetőség álláspontja szerint négy körülményre vonatkozik: 1. olyan büntetendő cselekmény elkövetése, 2. amelyet az StPO. valamely tényállása bűncselekményként határoz meg, 3. a bűncselekmény elkövetését alátámasztó bizonyítékok rendelkezésre állása, 4. eljárási akadályok hiánya.¹⁴⁷ Ez az álláspont véleményem szerint kifogásolható, a büntetőeljárás kezdeti szakaszában nincs szükség a valószínűségnek ilyen magas fokára. Az *Anfangsverdacht* megállapíthatóságához nem szabad túlzott követelményeket támasztani, mert a tényállás részletes felderítése éppen a nyomozási eljárás feladata.

Az azonban jogos elvárás, hogy pusztá feltételezések ne vezessenek a nyomozás elrendeléséhez. Az *Anfangsverdacht*-nak konkrét tényeken kell alapulnia.¹⁴⁸ A BGH 2019-es

¹⁴³ RAU, DANIEL (2013): *Rechtlich und ethisch verantwortungsvolle Kriminalberichterstattung: Eine Analyse anhand der Spruchpraxis des Deutschen Presserats*. 161. o.

¹⁴⁴ RAUTENBERG, ERARDO CRISTOFORO (2008): *Richtlinien für die Prüfung eines Anfangsverdachts wegen einer Straftat. Rundverfügung des Generalstaatsanwaltes des Landes Brandenburg*. 1. o.

¹⁴⁵ NÉMET (2018): 101. o.

¹⁴⁶ RAUTENBERG (2008): 3. o.

¹⁴⁷ TRÜG, GERSON (2016): *Strafprozessuale Verdachtsgrade und ermittlungsrichterliche Tätigkeit*. In: FISCHER, THOMAS – HOVEN, ELISA: *Verdacht*. Nomos Verlagsgesellschaft. Baden-Baden. 167. o.

¹⁴⁸ OLG Hamburg GA 1984, 289.

döntése a konkrét ügy összes körülményének gondos mérlegelését követeli meg a megállapíthatóság tárgyában való döntéshez.¹⁴⁹

A kényszerintézkedések célja a német jogban is a büntetőeljárás sikeres lefolytatásának biztosítása, valamint a bűnmegelőzés. A kényszerintézkedések általános feltétele a gyanú meghatározott szintjének fennállása. Amennyiben megállapítható az *Anfangsverdacht*, lehetőség van bizonyos kényszerintézkedések elrendelésére.¹⁵⁰

Amennyiben a hatóság tudomására jutott tények áttekintése alapján nem egyértelmű, hogy fennáll-e az *Anfangsverdacht*, ún. előzetes eljárás (*Vorermittlung*) rendelhető el.¹⁵¹ Az előzetes eljárás során megengedett az információgyűjtés és ennek keretében a kötetlen meghallgatás annak érdekében, hogy a hatóság el tudja dönteni, hogy fennáll-e a bűncselekmény gyanúja, valamint hogy tájékozódjon afelől, hogy ki jöhet szóba gyanúsítottként vagy tanúként.¹⁵² Az előzetes eljárás meglehetősen népszerű jogintézmény a gyakorlatban, az érintettek számára is előnyös, hiszen ha nem állapítható meg a gyanú, egyáltalán nem kell elszenvedniük kényszerintézkedéseket, valamint a büntetőeljárás terhelti minőségével együtt járó megbélyegzést. Az előzetes eljárás során nem szabad olyan eszközöket, illetve módszereket alkalmazni, amelyek az alany jó hírnevének megsértéséhez vezetnek.¹⁵³

Álláspontom szerint az előzetes eljárás sok tekintetben rokonítható a magyar jogban bevezetett előkészítő eljárás intézményével, hiszen mindkettő a büntetőeljárás eshetőleges szakasza, amelynek célja annak megállapítása, hogy a bűncselekmény gyanúja fennáll-e. Ennek alapján – habár ezt a német szakirodalom nem hangsúlyozza – úgy gondolom, hogy a német jogban is beszélhetünk a „gyanú gyanújáról”, így helyesebb lenne hazánkhoz hasonlóan négy valószínűségi fokozatot elkülöníteni.

4.2.2. *Hinreichender Tatverdacht*

A *hinreichender Tatverdacht* az *Anfangsverdacht*-nál magasabb, azonban a sürgős cselekményi gyanúnál alacsonyabb valószínűségi szintet követel meg. Az StPO. 170. §-a alapján az ügyész

¹⁴⁹ https://www.rodorf.de/Web22/07_abc/0010.htm Utolsó letöltés ideje: 2024.09.27.

¹⁵⁰ StPO. 81a. § a vádlott fizikai vizsgálata, StPO. 94. § tárgyak lefoglalása és elkobzása, StPO. 100a. § távközlés megfigyelése, StPO. 102. § a vádlott testének, valamint lakásának és egyéb helyiségeinek átvizsgálása.

Forrás: <https://www.juraforum.de/lexikon/verdacht> Utolsó letöltés ideje: 2024.09.27.

¹⁵¹ BGHSt 38, 214, 227.

¹⁵² RAUTENBERG (2008): 4. o.

¹⁵³ RICKER, DANIEL (2021): *Anfangsverdacht und Vorurteil. Eine strafprozessrechtliche Untersuchung*. Duncker & Humblot, Berlin. 77-80. o.

vádat emel, ha a nyomozás elegendő információval szolgál a terhelt bűnösségére nézve, ellenkező esetben megszünteti az eljárást.¹⁵⁴ A döntéshez meg kell vizsgálnia, hogy a bűncselekmény gyanúja megfelelő-e, eléri-e a bizonyítékok azt a minőségi és mennyiségi szintet, hogy az előzetes értékelés alapján a terhelt elítélése valószínűbbnek mutakozzon, mint a felmentése.¹⁵⁵

A német jogirodalom a gyanú egyes fokozatainak fennállását – hasonlóan a magyarhoz – a valószínűség egyes szintjeihez köti, de meghatározó szerepe van a matematikai és statisztikai számításnak és következtetésnek is.¹⁵⁶ Az uralkodó álláspont szerint a *hinreichender Tatverdacht* akkor állapítható meg, ha az elítélés valószínűsége meghaladja az 50%-ot.¹⁵⁷ A tényállás felderítettsége vonatkozásában tehát objektív követelmények állnak fenn.¹⁵⁸

A *hinreichender Tatverdacht* a vádemeléshez és a tárgyalási szak megindításához szükséges – szubjektív – ügyési meggyőződést jelenti. A *hinreichender Tatverdacht* fennállása esetén az ügyészségnek kötelessége a vádemelés, azonban a fogalom meghatározatlansága mégis mérlegelési mozgásteret nyit meg¹⁵⁹. Véleményem szerint ez túl nagy mérlegelési lehetőséget hagy az ügyész számára, hiszen a terhelt bűnösségének valószínűsége ily módon, százalékban kifejezve nem mérhető, az pedig nem eléggé körülhatárolt követelmény, hogy az ügyész tartsa valószínűnek az elítélést.

Ha az ügyész vádat emelt – tehát megállapíthatónak tartotta a *hinreichender Tatverdacht*-ot –, a vádhatóságtól független bíróságnak kell a vádiratot megvizsgálnia nem nyilvános közbenső eljárásban (*Zwischenverfahren*).¹⁶⁰ Az StPO. 203. §-a értelmében a bíróság, amikor az alapeljárás megindításáról határoz, vizsgálja, hogy a vádlottra vonatkozóan a bűncselekmény elkövetésének kellő mértékű gyanúja állapítható-e meg. A *hinreichender Tatverdacht* fennállása tekintetében tehát kétszeres vizsgálat is történik, azonban meglátásom szerint mindkettő nagymértékben szubjektív.

¹⁵⁴ ENGLANDER, ARMIN (2024): *Examens-Repetitorium Strafprozessrecht*. Müller C.F. Verlag. Heidelberg. 42. o.

¹⁵⁵ HUSSELS, MARTIN (2020): *Strafprozessrecht - schnell erfasst*. Landgericht Ravensburg. 36. o. és BGHSt 15, 155, 158.

¹⁵⁶ SLÉDER (2010): 85. o.

¹⁵⁷ <https://www.juraforum.de/lexikon/verdacht> Utolsó letöltés ideje: 2024.09.28.

¹⁵⁸ Az StPO. Kommentár értelmében az esetleges kétséges bizonyítási kérdéseket az ügyészségnek főszabály szerint magának kell megválaszolnia, és nem delegálhatja azokat a bíróságra a vádirat benyújtásával. (Münchener Kommentar zur StPO. 2024. 170. § 16. bekezdés).

¹⁵⁹ BGH NJW 1970, 1543

¹⁶⁰ HERKE (2011): 69. o.

4.2.3. *Dringender Tatverdacht*

Dringender Tatverdacht-ra van szükség a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések¹⁶¹ elrendeléséhez, ami tartalma alapján a magyar Be. és jogalkalmazás szerinti megalapozott gyanúval egyezik meg.¹⁶²

A Löwe-Rosenberg féle Nagykomentár szerint a *dringender Tatverdacht* annak a jelentős és nagyfokú valószínűsítése, hogy a terhelt elkövette az eljárás tárgyát képező bűncselekményt és emiatt elmarasztalása feltételezhető.¹⁶³ A fogalom tehát kételemű: 1. bűncselekmény elkövetésének és a terhelt bűnösségének nagyfokú valószínűsítése, 2. szükséges, hogy a marasztaló ítélet valószínűsíthető legyen.¹⁶⁴ A *dringender Tatverdacht* alapjául konkrét bizonyítékok kell, hogy szolgáljanak, példának okáért a nyomozási iratokból, vagy a bizonyítás eredményeképpen megállapítható tényekből vonható le a következtetés.¹⁶⁵

Az StPO. 112. § (1) bekezdése értelmében a *dringender Tatverdacht* a letartóztatás elrendelésének általános feltétele, a különös feltételeket a (2) bekezdés rögzíti (például szökés, bizonyítékok eltüntetésének, megrongálásának veszélye). A szabályozásban fellelhető a – magyar jogban is ismert – szükségesség-arányosság követelménye, mint a terhelt személyi szabadságához fűződő alapjoga korlátozásának mércéje. A terhelt személyi szabadsága ugyanis csak abban az esetben vonható el, ha – a vádemelés megtörténtétől függetlenül – a valószínűség legmagasabb szintje áll fenn a terhelt bűnösségére irányulóan.

A *dringender Tatverdacht* megállapíthatóságához a gyakorlat annak a legalább 70%-os valószínűségét követeli meg, hogy a terhel az elkövető.¹⁶⁶ Fontos azonban kiemelni, hogy a gyanú ezen fokához sem feltétel a teljes bírói meggyőződés – hiszen az csak az elítéléshez megkívánható.

Az EJEB is foglalkozott a *dringender Tatverdacht* kérdésével, kimondásra került, hogy a letartóztatási parancs elleni fellebbezést elbíráló bíróságnak nem csak a belső eljárási szabályok

¹⁶¹ Az őrizetnek és a letartóztatásnak megfeleltethető Untersuchungshaft, Vorläufige Festnahme.

¹⁶² STÁL (2019): 80. o.

¹⁶³ LÖWE-ROSENBERG (2004): *Die Strafprozeßordnung und das Gerichtsverfassungsgesetz. Großkommentar. Band II.* De Gruyter Recht. Berlin. Vor 112. §

¹⁶⁴ KUPECKI (2016): 160. o.

¹⁶⁵ KOÓS NÉ MOHÁCSI (2015): 154. o.

¹⁶⁶ SLÉDER (2010): 84. o.

betartását kell vizsgálnia, hanem azt is, hogy a letartóztatás a gyanú megfelelő szintjén alapult-e (Lietzow kontra Németország).¹⁶⁷

A gyanú magyar és német szabályozása során – meglátásom szerint – az tekinthető a legjelentősebb különbségnek, hogy míg hazánkban a vádemeléshez szükséges a legmagasabb gyanúsint, a német jog a letartóztatáshoz kívánja azt meg. A *dringender Tatverdacht* a *hinreichender Tatverdacht*-nál erősebb. Úgy gondolom, hogy a német szabályozás mögött a letartóztatás, mint személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés, alapvető emberi jogokat súlyosan korlátozó jellege húzódik. A német jogban a személyi szabadság korlátozása tekinthető a terhelt alapvető jogaiba történő legintenzívebb hatósági beavatkozásnak¹⁶⁸, a letartóztatás a legsúlyosabb személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés. A letartóztatás – a magyar joghoz hasonlóan – ultima ratio jellegű, akkor van lehetőség az elrendelésére „*ha az állam legitim igénye a bűncselekmény felderítésére és az elkövető hatékony megbüntetésére más módon nem biztosítható*”.¹⁶⁹ Álláspontom szerint a német jog a letartóztatás ultima ratio volta miatt követeli meg elrendeléséhez a legmagasabb gyanúfokozatot, amely ebből a szempontból érthető, azonban mégsem tartom logikusnak. Vádemelés előtt elrendelt letartóztatás esetén ugyanis a nyomozás még folyik, amelynek során ideális esetben a gyanú szintje erősödik további tények feltárásával, bizonyítékok beszerzésével. A szabályozás értelmében ugyanakkor lehetőség van a vádemelésre akkor is, ha a letartóztatást követően a gyanú szintje csökkenne. Ebben a körben logikusabbnak tartom a hazánkban alkalmazott szabályozást, amely szerint a gyanúnak az eljárás előrehaladtával fokozódnia kell.

4.2.4. A német szabályozás összegzése

A német szabályozás összegzéseként elmondható, hogy meglátásom szerint a magyar szabályozással megegyezően négy valószínűségi fokozatot különít el, amelyek közül az első – alacsony intenzitása miatt – nem vonható a gyanú jogi fogalmának körébe. Kiemelést érdemel, hogy – korábban kifejtett álláspontom szerint annak erősen alapjog korlátozó jellege miatt – a letartóztatáshoz követeli meg a legmagasabb gyanúsintet.

A gyanú fokozatainak felsorolása és definiálása az StPO.-ból is hiányzik, értelmezéséhez a kommentár-irodalom és a szakirodalom nyújt segítséget. A német szerzők is hangsúlyozzák a

¹⁶⁷ In: <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/egmr/94/24479-94.php3> Utolsó letöltés ideje: 2024.10.08.

¹⁶⁸ HARTMANN, ARTHUR – SCHMIDT, ROLF (2007): *Strafprozessrecht*. Verlag Rolf Schmidt. Grasberg bei Bremen. 191. o.

¹⁶⁹ KUPECKI (2016): 97. o.

hatóság értékelést végző tagja szubjektumának szerepét a gyanú egyes fokozatainak fennállása megállapításában.

5. ÖSSZEGZÉS

A szakirodalomban fellelhető, a gyanút definiálni törekvő nézeteket áttekintve a gyanút az objektív adatokból levont szubjektív valószínűségi következtetésként értelmezem. A gyanú *in rem* és *in personam* értelmezése körében azt tartom megállapíthatónak, hogy mind az *in rem*, mind az *in personam* gyanúnak létezik „egyszerű” és megalapozott kategóriája is.

Álláspontom szerint a vizsgált magyar és német jogrendszerben is négy valószínűségi fokozat különíthető el, amelyek közül mindkét esetben három vonható a gyanú jogi fogalmának körébe. A magyar és a német jogban szabályozott gyanúsintek főbb hasonlóságait és különbségeit az alábbiak szerint lehet összefoglalni:

Gyanúsintek a magyar jogban	Gyanúsintek a német jogban	Hasonlóságok, illetve különbségek
[gyanú gyanúja]	[gyanú gyanúja]	Teljes egészében megfeleltethetők egymásnak, a büntetőeljárás azon eshetőleges szakaszához kapcsolódnak, amelynek célja annak megállapítása, hogy a bűncselekmény „egyszerű” gyanúja / <i>Anfangsverdacht</i> fennáll-e. Olyan valószínűségi szintet jelölnek, amely még nem vonható a gyanú jogi fogalmának a körébe.
„egyszerű” gyanú	<i>Anfangsverdacht</i>	Lényegében ugyanazt – a nyomozás elrendeléséhez szükséges – gyanúsintet jelölik, amelyet konkrét tényeknek kell alátámasztaniuk.

		A német jogban azonban már a <i>Anfangsverdacht</i> fennállása megalapozza a gyanúsított minőséget.
megalapozott gyanú	<i>dringender Tatverdacht</i>	A magyar jog a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések, a német jog a letartóztatás elrendeléséhez minősített gyanú fennállását kívánja meg. A két gyanúfogalom azonban jelentős különbségeket is mutat. A magyar szabályozás megalapozott gyanút kíván meg a terheltté nyilvánításhoz. A német jogban pedig a <i>dringender Tatverdacht</i> tekinthető a legmagasabb gyanúsintnek.
nyomatékos gyanú	<i>hinreichender Tatverdacht</i>	Lényegében ugyanazt – a vádemeléshez szükséges – gyanúsintet jelölik, amelyhez mindkét országban tényeken és bizonyítékokon alapuló (szubjektív) ügyészi meggyőződés szükséges. A magyar szabályozás értelmében ez tekinthető a gyanú legmagasabb szintjének.

Látható tehát, hogy a két jogrendszerben alkalmazott gyanúfokozatok nagymértékben megfeleltethetők egymásnak. A szabályozások legjelentősebb különbsége, hogy míg hazánkban a vádemeléshez szükséges a legmagasabb gyanúsint, a német jog a letartóztatás elrendeléséhez kívánja azt meg. A német szabályozás értelmében akkor is vádat emelhet az ügyész, ha a letartóztatást követően a gyanú szintje esetlegesen csökkenne. Ebben a körben a magyar szabályozást logikusabbnak találom, amely szerint a gyanúnak az eljárás előrehaladtával fokozódnia kell.

Habár az StPO. sem sorolja fel explicite a gyanú fokozatait, azok implicite egyértelműbben elkülönülnek, mint a magyar Be.-ben. Úgy gondolom, hasznos lenne ennek átvétele a német szabályozásból a hatóság döntésének megkönnyítése érdekében.

Tekintve, hogy a gyanú indítja meg a büntetőeljárást, kiemelt jelentőséggel bír, hogy milyen valószínűségi szinten vonjuk meg annak határát, a különböző gyanúsintek ezt követően azt határozzák meg, hogy milyen további eljárási cselekményekre kerülhet sor. Az, hogy a vádemeléshez vagy a letartóztatáshoz kívánja meg az adott szabályozás a gyanú magasabb fokát, jogalkotói döntés, a büntetőeljárás sikeréhez azonban mindenképpen szükséges, hogy az „egyszerű” gyanútól a gyanú különböző szintjein át lehessen eljutni a bizonyosságot jelentő elítélésig.

Monográfiák, tankönyvek, kommentárok

- ANGYAL PÁL (1915): *A magyar büntető eljárásjog tankönyve. I. kötet.* Athenaeum Kiadó. Budapest.
- AUER GYÖRGY – MENDELÉNYI LÁSZLÓ (1932): *A Bünvádi Eljárási Jog 5. Általános rész. Nyomozás és Vizsgálat.* Athenaeum Kiadó. Budapest. In: SLÉDER JUDIT (2010): *A büntetőeljárás megindítása.* Doktori Értekezés. Pécs. 12. o.
- BALOGH JENŐ – EDVI ILLÉS KÁROLY – VARGHA FERENC (1897): *Bünvádi Perrendtartás Magyarázata. Második kötet.* Grill Károly Könyvkiadó Vállalata. Budapest. In: SLÉDER JUDIT (2010): *A büntetőeljárás megindítása.* Doktori Értekezés. Pécs. 13. o.
- BARNA PÉTER – KIRÁLY TIBOR – SZABÓ LÁSZLÓNÉ (1966): *Magyar büntető eljárási jog. II. Egységes jegyzet.* Tankönyvkiadó. Budapest. In: PETŐ ISTVÁN (1969): *Törekvések a gyanú fogalmának meghatározására a magyar büntető eljárásjogban.* Szeged. 11. o.
- BELEGI JÓZSEF – BERKES GYÖRGY (szerk.) (2010): *Büntetőeljárás jog: Kommentár a gyakorlat számára.* HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest.
- BELOVICS ERVIN – POLT PÉTER (szerk.) (2023): *A Büntető Törvénykönyv kommentárja (ügyészeknek).* HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest.
- BEREGSZÁSZI GIZELLA (2018): *Az előkészítő eljárás célja és eszközei.* In: BELEGI JÓZSEF (szerk.): *Büntetőeljárás jog I-II. - új Be.: Kommentár a gyakorlat számára.* HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest.
- CZINE ÁGNES (2014): *Kényszerintézkedések.* In: BELEGI JÓZSEF (szerk.): *Büntetőeljárás jog. Kommentár a gyakorlat számára.* HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest.
- CSÉKA ERVIN (1968): *A büntető ténymegállapítás elméleti alapjai.* Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest.
- CSÉKA ERVIN (1962): *Büntető eljárásjogunk reformja és a nyomozási szak néhány elvi kérdése.* Kriminológiai Tanulmányok. Közgazdasági és Jogi Kiadó. Budapest. 1. kötet. 7-70. o.
- ENGLANDER, ARMIN (2024): *Examens-Repetitorium Strafprozessrecht.* Müller C.F. Verlag. Heidelberg.
- EDVI ILLÉS KÁROLY – VARGHA FERENC (1900): *A bünvádi perrendtartás zsebkönyve.* Grill Károly Könyvkiadó Vállalata. Budapest.

- FANTOLY ZSANETT – BUDAHÁZI ÁRPÁD (2019): *Büntető eljárásjogi ismeretek. II. Dinamikus rész.* Dialóg Campus Kiadó. Budapest.
- FINKEY FERENC (1916): *A magyar büntető perjog tankönyve.* Grill Károly Könyvkiadó Vállalata. Budapest.
- FINSZTER GÉZA (2019): *Az alapos gyanú kriminalisztikai fogalma.* In: FINSZTER GÉZA – KORINEK LÁSZLÓ: *A rend kedvéért.* Magánkiadás. Budapest.
- FINSZTER GÉZA (2019): *Bizonyításelméletek a jog világában.* In: FINSZTER GÉZA – KORINEK LÁSZLÓ (szerk.): *A rend kedvéért.* Magánkiadás. Budapest. 413-454. o.
- FINSZTER GÉZA (2024): *Kriminalisztikai alapok.* In: HACK PÉTER (szerk.): *Büntetőeljárás jog I.* Eötvös Kiadó. Budapest. 181-231. o.
- GÖDÖNY JÓZSEF (1968): *Bizonyítás a nyomozásban.* Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest.
- GÖDÖNY JÓZSEF (1963): *Gyanúsított – terhelt.* In: GÖDÖNY JÓZSEF (szerk.): *Kriminalisztikai Tanulmányok II.* Közgazdasági és Jogi Kiadó. Budapest.
- HACK PÉTER (2024): *Az előkészítő eljárás és a nyomozás.* In: HACK PÉTER (szerk.): *Büntetőeljárás jog I.* Eötvös Kiadó. Budapest. 373-395. o.
- HERKE CSONGOR (2011): *A német és az angol büntetőeljárás alapintézményei. Egyetemi jegyzet.* Pécs.
- HERKE CSONGOR (2021): *Magyar büntető eljárásjog. Egyetemi jegyzet.* Baufirma Kiadó. Pécs.
- HARTMANN, ARTHUR – SCHMIDT, ROLF (2007): *Strafprozessrecht.* Verlag Rolf Schmidt. Grasberg bei Bremen.
- HUSSELS, MARTIN (2020): *Strafprozessrecht - schnell erfasst.* Landgericht Ravensburg.
- *Karlsruher Kommentar zur Strafprozessordnung* (2023). (Hrsg: BARTHE, CHRISTOPH – GERICKE, JAN), 9. Auflage, Verlag Beck, München.
- *Münchener Kommentar zur StPO.* (2024) (Hrsg: KUDLICH, HANS-PETER), 2. Auflage, Verlag Beck, München
- KEMÉNY GÁBOR (2003): *Sértetti jogok, kötelezettségek az új büntető eljárásjogi törvény tükrében.* In: FENYVESI CSABA – HERKE CSONGOR (szerk.): *Emlékkönyv – Vargha László Egyetemi Tanár születésének 90. évfordulójára.* PTE ÁJK. Pécs. 147-158. o.
- KEMPF, EBERHARD (2016): *Kriminalistische Erfahrung als Anfangsverdacht.* In: FISCHER, THOMAS –HOVEN, ELISA: *Verdacht.* Nomos Verlagsgesellschaft. Baden-Baden.

- KIRÁLY TIBOR (2003): *Büntető eljárásjog*. Osiris Kiadó. Budapest.
- KIRÁLY TIBOR (1972): *Büntető ítélet a jog határán*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest.
- KIRÁLY TIBOR (szerk.) (1984): *Magyar Büntető Eljárási Jog II. Egységes Jegyzet*. Tankönyvkiadó. Budapest.
- KOÓSNÉ MOHÁCSI BARBARA (2015): *A szabadságelvonás határai: Helyettesítő intézmények és alternatív szankciók a magyar és a német jog összehasonlításának tükrében*. ELTE Eötvös Kiadó. Budapest.
- KUPECKI NÓRA (2016): *A személyi szabadság elvonásának büntetőeljárásjogi aspektusai alapjogi megközelítésben*. Doktori Értekezés. Szeged.
- LÖWE-ROSENBERG (2004): *Die Strafprozeßordnung und das Gerichtsverfassungsgesetz. Großkommentar. Band II*. De Gruyter Recht. Berlin.
- MOLNÁR LÁSZLÓ et al. (1957): *A büntető perrendtartás kommentárja*. Közgazdasági és Jogi Kiadó. Budapest.
- MÓRA MIHÁLY – KOCSIS MIHÁLY (1961): *A magyar büntető eljárási jog*. Tankönyvkiadó. Budapest.
- NYESTE PÉTER (2016): *A bűnüldözési célú titkos információgyűjtés története, rendszerspecifikus sajátosságai, szektorális elvei*. Doktori értekezés. Budapest.
- PETŐ ISTVÁN (1969): *Törekvések a gyanú fogalmának meghatározására a magyar büntető eljárásjogban*. Szeged.
- RAU, DANIEL (2013): *Rechtlich und ethisch verantwortungsvolle Kriminalberichterstattung: Eine Analyse anhand der Spruchpraxis des Deutschen Presserats*.
- RAUTENBERG, ERARDO CRISTOFORO (2008): *Richtlinien für die Prüfung eines Anfangsverdachts wegen einer Straftat. Rundverfügung des Generalstaatsanwaltes des Landes Brandenburg*.
- RICKER, DANIEL (2021): *Anfangsverdacht und Vorurteil. Eine strafprozessrechtliche Untersuchung*. Duncker & Humblot. Berlin.
- SLÉDER JUDIT (2010): *A büntetőeljárás megindítása*. Doktori Értekezés. Pécs.
- SLÉDER JUDIT (2004): *A gyanú és a megalapozott gyanú jelentősége a büntetőeljárásban*.

- SZLEMENICS PÁL (1836): *Fenyítő törvényszéki magyar törvény*. Magyar Királyi Egyetem Könyvnyomtató Intézete. Buda. In: PETŐ ISTVÁN (1969): *Törekvések a gyanú fogalmának meghatározására a magyar büntető eljárásjogban*. Szeged. 4. o.
- SZOKOLAY ISTVÁN (1848): Büntető jogtan a codificatio és tudomány legújabb elvei szerint. Heckenast Nyomda. Pécs. In: Pető István (1969): *Törekvések a gyanú fogalmának meghatározására a magyar büntető eljárásjogban*. Szeged. 5. o.
- TREMMEL FLÓRIÁN (2001): *Magyar Büntetőeljárás*. Dialóg Campus Kiadó. Budapest-Pécs.
- TREMMEL FLÓRIÁN – FENYVESI CSABA (2002): *Kriminalisztikai tankönyv és atlasz*. Dialóg Campus Kiadó. Budapest-Pécs.
- TRÜG, GERSON (2016): *Strafprozessuale Verdachtsgrade und ermittlungsrichterliche Tätigkeit*. In: FISCHER, THOMAS –HOVEN, ELISA: *Verdacht*. Nomos Verlagsgesellschaft. Baden-Baden.
- VOKÓ GYÖRGY (szerk.) (2017): *Kriminológiai tanulmányok 54.* Országos Kriminológiai Intézet. Budapest.
- *A büntető eljárás kézikönyve* (1963). Belügyminisztérium Tanulmányi és Módszertani Osztálya. Budapest.

Folyóiratok, tanulmányok

- BALOG JÁNOS (1966): *A gyanú két oldala*. Belügyi Szemle. 9. sz. 46-54. o.
- BALOG JÁNOS (1965): *A gyanú meghatározása*. Jogtudományi Közlöny. 20. évf. 10. szám. 497-503. o. In: PETŐ ISTVÁN (1969): *Törekvések a gyanú fogalmának meghatározására a magyar büntető eljárásjogban*. Szeged. 10. o.
- BALOG JÁNOS (1965): *Az igazság a büntetőeljárásban*. Jogtudományi Közlöny. 20. évf. 7. szám. 265-269.o.
- BÉRCES VIKTOR (2015): *A hazai nyomozati eljárásokkal kapcsolatos dilemmák*. Jog- és Politikatudományi Folyóirat. 9. évf. 2. sz. Online: <http://dieip.hu/wp-content/uploads/2015-2-01.pdf>
- BÓCZ ENDRE (2012): *A „megalapozottság” és a nyomozás*. Belügyi Szemle. 60. évf. 12. szám. 5-30. o.
- BÓCZ ENDRE (2004): *A pótmagánvádló*. Ügyvédek Lapja. 43. évf. 2. sz. 20-31. o.
- BÓCZ ENDRE (1962): *Az alapos gyanú a büntető eljárásban*. Budapest. Jogtudományi Közlöny. 11. sz. 576-586. o.

- BÓCZ ENDRE (1962): *Gondolatok az alapos gyanú fogalmáról*. Rendőrségi Szemle. 11. sz. 1042- 1047. o.
- BÓCZ ENDRE (2011): *Vádfunkció, közvád, ügyész*. Állam- és Jogtudomány. 52. évf. 1. sz. 3-29. o.
- CSÉKA ERVIN (1962): *A bűncselekmény alapos gyanújáról*. Rendőrségi Szemle. 1. sz. 32-43. o.
- FINSZTER GÉZA (1980): *Az alapos gyanú kriminalisztikai fogalma*. Belügyi Szemle. 18. évf. 9. sz. 18-25. o.
- FINSZTER GÉZA – KORINEK LÁSZLÓ (2018): *Az eltűnt gyanú nyomában*. Belügyi Szemle. 3. sz. 104-122. o.
- FODOR BALÁZS (2020): *A gyanútól a vádig*. In: DOMOKOS ANDREA (szerk.): *Az új büntetőeljárási törvény első tapasztalatai a gazdasági bűncselekmények felderítése és bizonyítása kapcsán*. Konferencia előadásainak szerkesztett változata. Budapest. 93-116. o.
- GELLÉR BALÁZS JÓZSEF (2011): *A vád törvényességének egyes aspektusai*. Jogtudományi Közlöny. 66. évf. 9. sz. 459–467. o.
- HORGOS LÍVIA (2023): *A bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy jogi helyzete a gyanú differenciáltságának tükrében*. Ügyészségi szemle. 8. évf. 2. sz. 12-24. o.
- KIRÁLY TIBOR (1968): *A terheltté nyilvánítás jövője*. Magyar Jog. 11. sz. 651-655. o.
- MATUSIK TAMÁS (2022): *A bizonyítékok értékelése a bíróság vádemelés előtti eljárásában*. Miskolci Jogi Szemle. 17. évf. 1. sz. 167-181. o.
- NAGY LAJOS (1962): *A nyomozási cselekmények új szabályozásáról*. Rendőrségi Szemle. 9. sz. In: Pető István (1969): *Törekvések a gyanú fogalmának meghatározására a magyar büntető eljárásjogban*. Szeged. 9. o.
- NÉMET NOÉMI (2018): *Gondolatok a gyanú fokozatairól*. Belügyi Szemle. 3. évf. 7. sz. 99-103. o.
- PETŐ ISTVÁN (1966): *A terhelt jogi helyzete a magyar büntető eljárásban*. Acta Universitatis Szegediensis de Attila József nominatae. Acta Iuridica et Politica. 13. évf. 5. sz.
- STÁL JÓZSEF (2019): *A megalapozott gyanúhoz kapcsolódó bizonyítékértékelés és ténymegállapítás a német nyelvű országok jogalkalmazásában*. Miskolci Jogi Szemle. 14. évf. 1. sz. 79-100. o.

- TÓTH MIHÁLY: *Az új törvény első éve: hosszú és kanyargós út, a túlteljesítés és a visszarendeződés között.* In: DOMOKOS ANDREA (szerk.): *Az új büntetőeljárási törvény első tapasztalatai a gazdasági bűncselekmények felderítése és bizonyítása kapcsán.* Konferencia előadásainak szerkesztett változata. Budapest. 11-24. o.
- TREMMEL FLÓRIÁN (2000): *A gyanú differenciált felmerülésének értékelése a büntető eljárásjogban.* In: GELLÉR BALÁZS (szerk.): *Békés Imre ünnepi kötet.* ELTE ÁJK. Budapest. 390-405. o.
- UZONYI GÉZA (1900): *Minő nyomatékossággal kell bírni annak a gyanúnak, mely vizsgálat elrendeléséhez szolgálhat alapul.* Büntető Jog Tára. 5 évf. 41. sz. In: Pető István (1969): *Törekvések a gyanú fogalmának meghatározására a magyar büntető eljárásjogban.* Szeged. 9. o.

Interneten fellelhető források

- CSONTOS ZSOLT: *A megalapozott gyanú jelentése és értelmezése.* In: <https://www.kihallgatas.hu/buntetoeljaras-jog/a-megalapozott-gyanu-jelentese-es-megitelese/> Utolsó letöltés ideje: 2024.09.18.
- <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/gy-2DB8B/gyanu-2DD0E/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0xFWF9MZShpa29ub2tfMUJFOEliXX0sICJxdWVyeSI6ICJneWFuXHUwMGZhIn0> Utolsó letöltés ideje: 2024.10.06.
- <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/m-3C77D/megalapozott-3D4B7/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0xFWF9MZShpa29ub2tfMUJFOEliXX0sICJxdWVyeSI6ICJtZWdhbGFwb3pvdHQifQ> Utolsó letöltés ideje: 2024.10.06.
- <https://www.u-haft.ch/voraussetzungen/tatverdacht> Utolsó letöltés ideje: 2024.09.28.
- https://www.rodorf.de/Web22/07_abc/0010.htm Utolsó letöltés ideje: 2024.09.27.
- <https://www.juraforum.de/lexikon/verdacht> Utolsó letöltés ideje: 2024.09.27.
- <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/egmr/94/24479-94.php3> Utolsó letöltés ideje: 2024.10.08.

Egyéb források jegyzéke

Jogsabályok

- 1896. évi XXXIII. törvénycikk a bűnvádi perrendtartásról
- 1951. évi III. törvény a büntető perrendtartásról
- 1962. évi 8. törvényerejű rendelet a büntetőeljárásról
- 1973. évi I. törvény a büntetőeljárásról
- 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról
- 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról
- Strafprozessordnung (Ausfertigungsdatum: 12. 09. 1950)

Kúria Büntető Kollégium véleményei

- 4/2009. BJE II. pont
- Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző csoport 2013.El.II.E.1/4. A vád törvényességének vizsgálata. 2013. Összefoglaló vélemény. 2014. április.

Alkotmánybírósági határozatok

- 65/2003. (XII. 18.) AB határozat
- 34/2013. (XI. 22.) AB határozat
- 3165/2019. (VII. 10.) AB határozat

Német bírósági döntések

- OLG Hamburg GA 1984, 289 f.
- BGHSt 38, 214, 22
- BGHSt 15, 155, 158
- BGH NJW 1970, 1543